

BIBLIOTECA ȘCOLARĂ

PUBLICAȚIUNE PENTRU CULTURA ELEVILOR

ANTOLOGIA
UMORULUI
ROMÎNESC

II

B U C U R E Ș T I 1 9 3 6

Biblioteca Școlară apare sub îngrijirea unui grup de profesori și-și propune să editeze texte literare pentru uzul elevilor.

Manuscrisele și corespondența se vor adresa Bibliotecii Școlare, Str. G-ral Lahovary, 12.

Comitetul de conducere se compune din d-nii profesori: J. Byck, I. Crețu, Al. Graur, N.I. Russu, Gh. Șerban și S. Struțeanu.

BIBLIOTECA ȘCOLARĂ
PUBLICAȚIUNE PENTRU CULTURA ELEVILOR

ANTOLOGIA
UMORULUI
ROMÎNESC

II

EDIȚIA II-a

B U C U R E Ș T I 1 9 3 6

I. C R E A N G Ă
G H. B R Ă E S C U
C. H O G A Ş
I. I. M I R O N E S C U
L. R E B R E A N U
I. C. V I S S A R I O N

Ivan Turbinca

Era odată un Rus, pe care îl chema Ivan. Și Rusul acela din copilărie se trezise în oaste. Și slujind el cîteva soroace de-a rîndul, acum era bătrîn. Și mai marii lui, văzîndu-l că și-a făcut datoria de ostaș, l-au slobozit din oaste, cu arme cu tot, să se ducă unde-a vrea, dîndu-i și două carboave de cheltuială.

Ivan atunci mulțami mai marilor săi, și apoi, luîndu-și rămas bun de la tovarășii lui de oaste, cu care mai trase cîte o dușcă, două de rachiu, pornește la drum, cîntînd.

Și cum mergea Ivan șovăind, cînd la o margine de drum, cînd la alta, fără să știe unde se duce, puțin mai înaintea lui mergeau, din întîmplare, pe o cărare lăturalnică, Dumnczeu și cu sfîntul Petre, vorbind ei știu ce. Sfîntul Petre auzind pe cineva cîntînd din urmă, se uită înapoi, și cînd colo, vede un ostaș mătăhăind pe drum în toate părțile.

— Doamne, zise atunci sfîntul Petre, spăriet, ori hai să ne grăbim, ori să ne dăm într'o parte; nu cumva ostașul cela să aibă harțag, și să ne găsim beleaua cu dînsul. Știi c'am mai mîncat eu odată de la unul ca acesta o chelfăneală.

— N'ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumetu' care cîntă, să nu te temi: ostaşul acesta e un om bun la inimă şi milostiv. Vezi-l? Are numai două carboave la sufletul său; şi drept cercare, hai, fă-te tu cerşitor la capătul ist de pod, şi eu la celalalt. Şi să vezi cum are să ne deie amîndouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ţi aminte, Petre, de cîte ori ţi-am spus că unii ca aceştia au să moştenească împărăţia ceriurilor.

Atunci sfîntul Petre se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celalalt, şi încep a cere de pomană.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave de unde le avea strînse, şi dă una lui sfîntul Petre şi una lui Dumnezeu, zicînd:

— Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau, şi Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde. — Şi apoi Ivan începe iar a cînta şi se tot duce înainte.

Atunci sfîntul Petre zice cu mirare:

— Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta, şi n'ar trebui să meargă nerăsplătit de la faţa Ta.

— Dar, Petre, las' că am eu purtare de grijă pentru dînsul.

Apoi Dumnezeu porneşte cu sfîntul Petre şi cît ici, cît cole, ajung pe Ivan, care o ducea tot într'un cîntec, de parcă era toată lumea a lui.

— Bună calea, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cînţi, cînţi, nu te `ncurci.

— Mulţămesc d-voastră, zise Ivan tresărind. Dar de unde ştii aşa de bine că mă chiamă Ivan?

— D'apoi dacă n'oi şti eu, cine altul are să ştie? răspunse Dumnezeu.

— Dar cine ești tu, zise Ivan cam zborșit, de te lauzi că știi toate?

— Eu sînt cerșitorul pe care l-ai miluit colo la pod, Ivane. Și ciné dă saracilor împrumută pe Dumnezeu, zice scriptura. Na-ți împrumutul înapoi, căci noi nu avem trebuință de bani. Ia numai am vrut să dovedesc lui Pctre cît ești tu de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sînt Dumnezeu, și pot să-ți dau ori ce-i cere de la mine; pentrucă și tu ești om cu dreptate și darnic.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s'a dezmeșit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu, și a zis:

— Doamne, dacă tu ești cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te blagoslovește-mi turbinca asta, că ori pe cine-oi vrea eu, să-l vîr într'însa; și apoi să nu poată ieși de aici fără învoirea mea.

Dumnezeu atunci, zîmbind, blagoslovi turbinca, după dorința lui Ivan, și apoi zise:

— Ivane, cînd te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujești și la poarta mea, căci nu ți-a fi rău.

— Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numaidecît, zise Ivan. Dar acum, de-odată, mă duc să văd, nu mi-a pica ceva la turbină ?

Și zicînd aceste, apucă peste cîmpi de-a dreptul, spre niște curți mari, care de-abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal. Și merge Ivan și merge, și merge, până cînd pe înserate ajunge la curțile cele. Și cum ajunge, intră în ogradă, se înfățișează înaintea boierului și cere găzduire. Boierul acela ci-că era cam zgîrcit, dar văzînd că Ivan este om împărătesc, n'are ce să facă. Și vrînd-nevrînd poroncește unei slugi să deie

lui Ivan ceva de mâncare, și apoi să-l culce în niște case nelocuite, unde culca pe toți musafirii care veneau, așa ni-tam, ni-sam. Sluga, ascultînd poronca stăpînului, ia pe Ivan, îi dă ceva de mâncare, și apoi îl duce la locul hotărît să se culce.

— Las'dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gîndul său, după ce orîndui cele de cuviință. Știu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem care pe care? Ori el pe draci, ori dracii pe dînsul.

Căci trebuie să vă spun că boierul acela avea o păreche de case, mai de o parte, în care se zice că locuia necuratul. Și tocmai acolo porunci să culce și pe Ivan.

Ivan însă habar n'ave de asta. El, cum a intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, și-a pus armele în rînduială, s'a închinat după obicei, și apoi s'a tologit așa îmbracat, cum era, pe un divan moale ca bumbacul, punîndu-și turbinca cu cele două carboave sub căpătăi, și așternîndu-se pe somn; căci de-abia îl țineau picioarele, de trudit ce era. — Dar poate bietul să se odihnească? Căci cum a stîns lumînarea, odată se trezește că-i zmuncește cineva perna de sub cap, și i-o aruncă cît colo! — Ivan atunci, puînd mîna pe sabie, se scoală răpede, aprinde lumînarea și începe a căuta prin casă în toate părțile, dar nu găsește pe nimene.

— Măi! dar acest păcat? Ori casa asta nu-i curată, ori s'a cutremurat pămîntul, de mi-a sărit perna de sub cap; și eu umblu bătădăind ca un nebun. Ce-or mai fi și cutremurile ieste, zise Ivan, mai făcînd cîteva cruci pînă la pămînt, și apoi iară se culcă. Dar cînd să așipească, de-odată se aud prin casă o mulțime de glasuri, care de care mai uri-

cioase; unele miorlăiau ca mița, altele co-
vițau ca porcul, unele orăcăiau ca broasca,
altele mornăiau ca ursul, mă rog, fel de fel
de glasuri schimonosite se auzeau, de nu se
mai știa ce mama dracului să fie acolo. —
Ivan atunci se cam pricepe ce-ar fi asta.

— Apoi stăi dar! că are Chira socoteală,
cum vād eu. Și odată începe a striga pu-
ternic:

— Pașol na turbinca, ciorti!

Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni
unul peste altul în turbincă, de parcă-i adu-
cea vîntul. Și după ce intră ei cu toții în-
lăuntru, Ivan începe a-i ghigosi muscălește.
După aceea leagă turbinca strîns la gură, o
pune sub cap, mai trîntindu-le prin turbincă
niște ghionturi rusești, colè cum știa el, de
da inima din draci. Apoi se culcă cu capul
pe dîșii și, ne mai fiind supărat de nimene,
trage Ivan un somn de cele popești... Dar
cînd pe aproape de cîntători, Scaraoschi, că-
pitănia dracilor, văzînd că parte din slugile
lui se zăbovesc, pornește cu grăbire la locul
știut, se vîră, el știe cum și pe unde, în odaie
la Ivan, și-i șterge o palmă, prin somn, cît
ce poate. Ivan atunci sare ars, și odată strigă:

— Pașol na turbinca!

Scaraoschi atunci intră și el fără vorbă,
și se înghesuește peste ceilalți dimoni, căci
n'are încotro.

— Ei, las' că vă judec eu acuș, necura-
ților; voi scoate incul din voi, zise Ivan tul-
burat. Cu mine v'ați găsit de jucat? Am să
vă muștruluesc, de au să rîdă și cîinii de voi.

Și odată se îmbracă și se înarmează Ivan
cu toate ale lui, și ieșînd afară, începe a face
un tărăboi, de s'a sculat toată ograda în
gura lui.

— Dar ce-ai pățit, mă pohonțule, de te-ai sculat cu noaptea 'n cap, și faci așa larmă, ziseră oamenii boierului, care dau chiori unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

— Ce să pățesc, zise Ivan dîrz. Ia, am căputșit niște iepuroi, și am de gînd să-i jumulesc.

Boierul, în zgomotul ista, se scoală și el și întreabă: Ce vuet e acolo prin ogradă?

— Ia mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina Rusului celuia. Dracul știe ce are... Ci-că a prins niște iepuroi, și vre să-i jumulească, să iertați d-voastră!

În vorbele aceste, numai iaca ce se înfățișează și Ivan înaintea boierului, cu turbinca plină de draci care se zbăteau ca peștii în vîrșă.

— Iaca, gospodin, cu cine m'am vînjolit toată noaptea... dar încaltea ți-am curățit și eu casa de draci, și vi-i aduc poclon desdimineată. Poroncește să-mi aducă niște palce, că am să-i bat la stroi, să pomenească ei cît or trăi că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzînd aceasta, pe de-o parte l-a cuprins spaimă, iară pe de alta nu mai știa ce să facă de bucurie; căci multe sărindare mai dăduse el pînă atunci, pe la popi în toate părțile, ca să-i poată izgoni dracii de la casă, și nici că fusese chip. Dar se vede că pîn' acum le-a fost și lor veleatul. Cu Ivan și-au găsit popa.

— Bine, Ivane, zise boierul cu mulțămire. Să-ți aducă palce cîte vrei, și fă-ți datoria cum știi; c'apoi om oi fi și eu, helbet!

În sfîrșit nu trece mult la mijloc, iaca se pomenește Ivan cu un car plin de palce cum îi plăcea lui. Le ia el și le leagă la un loc,

tot cîte două-trei, după cum își știa meșteșugul.

Dar până la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare era acesta, nu șagă! — Atunci Ivan dezleagă turbinca în fața tuturor, numai cît poate să încapă mîna, și luînd cîte pe un drăcușor de cornițe, mi țî-l ardea cu palcele, de-i crăpa pielea. Și după ce-l răfuia bine, îi da drumul, cu tocmală să nu mai vie pe acolo altă dată.

— N'oi mai veni, Ivane, cîte zilișoare-oi avè eu, zicea ucigă-l crucea, cuprins de usturime, și se tot ducea împușcat. Iară oamenii ce priveau, și mai ales băieții, leșinau de rîs.

Dar mai la urma-urmelor, Ivan scoate de barbă și pe Scaraoschi, și-i trage un frecuș de cele moschitești, de-i fuge sufletul.

— Poftim! după bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupîne Scaraoschi. Să te înveți tu de altă dată a mai bîntui oamenii, sarsailă spurcat ce ești! Și apoi dîndu-i drumul: „na!“ fuge și Scaraoschi după ceilalți ca tăunul cu paiul...

— Dumnezeu să te înzilească, zise atunci boierul, cuprinzînd pe Ivan în brațe și sărutîndu-l. De acum rămîi la mine, Ivane; și, pentrucă mi-ai curățit casa de draci, am să te țin ca pe palmă.

— Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc pe Dumnezeu, împăratul tuturor. Și zicînd aceste, se încinge cu sabia, pune turbinca la șold, își ie ranița în spate, și pușca de-a umăr, și pornind, se tot duce înainte la Dumnezeu. Iară privitorii, cu căciulele în mîna, îi urau drum bun, ori încotro s'a întoarce.

— Călătorie sprîncenată, zise boierul; de

rămîneai, îmi erai ca un frate; iar de nu, îmi ești ca doi.

Mi se pare mie că și boierul, cît era de boier, luase frica turbincăi, de nu-i păru așa de rău după Ivan, care-i făcuse atîta bine.

Ivan însă nici nu se gîndea la asta; el își căută acum de drum, întrebînd din om în om, unde șede Dumnezeu? Dar toți pe cîți îi întreba dădeau din umere, neștiind ce să răspundă la așa întrebare ciudată.

— Numai sfîntul Nicolai trebuie să știe asta, zise Ivan, scoțînd o iconiță din sîn și sărutînd-o pe dos și pe față. — Și atunci, ca prin minune, se și trezește Ivan la poarta raiului! Și nici una, nici două, odată începe a bate în poartă, cît putea. Atunci sfîntul Petre întrebă din lăuntru:

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine eu?

— Eu, Ivan.

— Și ce vrei?

— Tabacioc este?

— Nu-i.

— Votchi este?

— Nu-i.

— Lăutari sînt?

— Nu-s, Ivane, ce tot mă cihăești de cap?

— Dar unde se găsesc de aceste?

— La iad, Ivane, nu aici.

— Mă! Dar ce sărăcie lucie pe aci pe la rai, zise Ivan. Și ne mai lungind vorba, îndată și pornește la iad. Și el știe pe unde cotigește, că nu umblă tocmai mult și numai iaca ce dă și de poarta iadului. Și atunci odată începe a bate în poartă, strigînd:

— Ei! Tabacioc este?

— Este, răspunde cineva din lăuntru.

— Votchi este?

— Este.

— Lăutari sînt?

— Ho, ho! cîți poștești.

— A! harașo, harașo! Aici e de mine! Deschideți iute, zise Ivan, tropăind și frecîndu-și mînile.

Dracul de la poartă, gîndind că e un muștereu vechi de-a lor, deschide; și atunci numai iaca ce se trezesc pe neașteptate cu Ivan Turbinca!

— Vai de noi și de noi! ziseră atunci dracii, scărmanîndu-se de cap în toate părțile. Așa-i c'am pățit-o?

Ivan însă poroncește să-i aducă mai de grabă votchi, tabacioc și lăutari, că are gust să facă un guleai.

Se uită dracii unii la alții, și văzînd că nu-i de chip de stat împotriva lui Ivan, încep a-i aduce care dincotro rachiu, tutun, lăutari și tot ce-i poftea lui Ivan sufletul. Umblau dracii în toate părțile, iute ca prîsnelul, și-i intrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă, ca de nu știu ce; poate mai rău decît de sfînta cruce.

De la o vreme se chefăluște Ivan, cum se cade, și unde nu începe a chiui prin iad și a juca Horodînca și Cazacînca, luînd și pe draci și pe drăcoalice la joc, cu nepus în masă; și în vîrtejul cela, răsturna tărăbi și toate cele în toate părțile, de-ți venea să te strici de rîs de isnoavele lui Ivan. — Acum, ce să facă dracii, ca să-l urnească de acolo?— Gîndesc ei, se sucesc ei, se frămîntă ei cu mintea fel și chip, dar nici unuia nu-i vine în cap ce să facă. Talpa iadului însă, mai ajunsă de cap decît toți dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

— Haram de capul vostru; de n'aş fi eu aici, aţi păţi voi şi mai rău decît așa. Aduceţi-mi de grabă o putină, o piele de cîne şi două beţe, să fac o jucărie, cum ştiu eu, şi acuş vi-l mătur de aici.

Şi atunci îndată i se aduc cele cerute, şi tălpoiul face iute o darabană; şi apoi furişîndu-se de Ivan, iese cu dînsa afară şi începe a o bate ca de război: brr... brr...

Ivan atunci îşi vine în simţire şi într'un buc iese afară cu puşca la umăr, să vadă ce este?

Talpa iadului atunci face ţuşti! în lăuntru şi dracii tronc! închid poarta după Ivan, şi puind zăvoarele bine, bucuria lor că au scapat de turbincă. Bate el, Ivan, în poartă, cît poate: se răcăduşte el cu puşca, dar au prins ei acum dracii la minte.

— Ei las', cornoraţilor! de mi-ţi mai pica vr'odată în mină, turbincia are să vă ştie de ştire.

Dracii însă nu răspundeau nimica din lăuntru.

Văzînd Ivan că porţile iadului sînt ferecate în toate părţile, şi că dracii n'au gînd să-i deschidă, se lehămeteşte el acum şi de lăutari şi de tabacioc, şi de votchi şi de tot, şi porneşte iar la rai, să slujească pe Dumnezeu.

Şi cum ajunge la poarta raiului, din afară, se şi pune acolo de strajă, şi stă, neadormit zi şi noapte, tot într'una, fără să se clinească din loc.

Şi nu mult după aceasta, numai iaca ce vine Moartea şi vrea numaidecît să intre la Dumnezeu, ca să primească poronci.

Ivan atunci îi pune şpaga în piept şi zice:

— Şto ti, Vidma, unde vrei să te duci?

— La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a poronci.

— Nu-i voie, zise Ivan; las că mă duc eu să-ți aduc răspuns.

— Ba nu, Ivane, trebuie să mă duc eu.

Ivan atunci, văzînd că Moartea dă chioară peste dînsul, se stropșește la ea zicînd;

— Pașol, Vidma, na turbinca!

Moartea atunci neavînd încotro, se bagă în turbincă, și acuș icnește, acuș suspină, de-ți venea să-i plîngi de milă. Iară Ivan leagă turbinca la gură, cu nepasare, ș'o anină într'un copac. Apoi începe a bate în poartă. Sfîntul Petre atunci deschide, și cînd colo, se trezește cu Ivan.

— Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat prin lume, după crancalîcuri?

— M'am săturat și m'am prea săturat, sfinte Petre.

— Ei, și ce vrei acum?

— Ia vreau să mă duc la Dumnezeu, să-i spun ceva.

— Bine, Ivane, du-te; nu ți-e oprită calea. De-a putere-a fi, acum ești de casa noastră.

Ivan atunci se duce de-a dreptul înaintea lui Dumnezeu, și zice:

— Doamne, nu știu dacă ai la știință ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului de multă vreme. Și acum vine Moartea, și întrebă ce mai poronciți?

— Spune-i, Ivane, din partea mea, că poroncesc să moară trei ani de zile de-a rîndul numai oameni bătrîni, așa ca tine.... zise Dumnezeu zîmbind cu bunătațe.

— Bine, Doamne, zise Ivan, uitîndu-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun cum ai poroncit.

Și ducându-se el, scoate Moartea de la închisoare, și-i zice:

— Dumnezeu a poruncit ca să mîninci trei ani de zile de-a rîndul numai pădure bătrînă; de cea tînără să nu te-atingi! Înțeles-ai? Hai, pornește și-ți fă datoria!

Moartea atunci pornește prin codri, supărată ca vai de ea, și începe a roade la copaci bătrîni, de-i pocneau fălcile.

Și după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar pornește la Dumnezeu, să primească poronci. Dar cînd știa că are să deie peste Ivan, i se tăiau picioarele ș'o strîngea în spate de frică.

— Turbinca! Afurisita de turbincă mă vîră în toate boalele, zicea Moartea, suspirînd. Decît n'am încotro; trebuie să mă duc, zise ea oftînd.

În sfîrșit merge ea, nu merge, și de la o vreme ajunge la poarta raiului. Dar cînd colo, dă iar cu ochii de Ivan!

— Tot aici ești, Ivane, tot?

— Ba bine că nu, zise Ivan, făcînd stînga 'mprejur și puindu-se drept în calea Morții. Dar unde gîndeai să fii, cînd asta mi-e slujba?

— Gîndeam că te-i fi dus prin lume după berbantlicuri de-a tale.

— Dacă doar de lume am fugit; o știu eu cît e de dulce și de amară, bat'o pustia s'o bată. I-s roase lui Ivan urechile de dînsa. Dar ce-ai slăbit așa, Vidmă?

— De bunătățile tale, Ivane. Acum cred că nu ți-i mai face blăstăm cu mine, mi-i da drumul să intru la Dumnezeu, că tare mare treabă mai am.

— Da cum nu; ia mai pune-ți pofta la o

parte, că doar nu piere lumea... nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri cu Dumnezeu?

— Dar știi că te prea întreci cu șaga, Ivane.

— Așa ți-e treaba? Încă mă iei la trei parale? Pașol na turbinca, Vidma!

Moartea atunci se vîră în turbincă, și Ivan o pune la pastramă, zicînd:

— Șopîrcai cu cine șopîrcai, dar cu Ivan nu șopîrcai.

Dumnezeu însă știa de toate acestea, dar voia să mai facă și pe cheful lui Ivan, nu tot pe-a Morții; căci multe bunătăți mai făcuse și ea în viața ei!

— Îa deschide, sfinte Petre, zise Ivan, bă-tînd apoi la poartă.

Sfîntul Petre deschide, și Ivan se duce iar de se înfățișează înaintea lui Dumnezeu, și zice:

— Doamne, Moartea întreabă ce mai poronciți? Și să nu vă supărați, dar tare-i neastîmpărată și avană, drept să vă spun; șede ca pe spini, și vrea numaidecît să-i dați răspuns.

— Du-i răspuns, Ivane, că poroncesc să moară de-acum înainte trei ani de zile de-a rîndul numai oameni tineri; și alți trei ani de zile, să moară numai copii obraznici.

— Bine, Doamne, zise Ivan închinîndu-se pînă la pămînt. Mă duc să-i spun, cum ai poroncît.

Și, cum ajunge Ivan din afară de poartă, scoate Moartea din turbincă, și-i zice:

— Dumnezeu a poroncît ca de-acum înainte să minînci trei ani de zile de-a rîndul numai pădure tînără; și alți trei ani de zile numai vlăstări fragede: răchițică, smicele, nuiele și altele de sama acestora; de pădurea cea bătrînă să nu te-atingi că-i poznă!

Auzit-ai, Vidmă? Hai pornește până te văd, și-ți fă datoria cu sfințenie.

Moartea atunci, înghițind noduri, pornește prin dumbrăvi, lunci și huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Și de voie, de nevoie, începe cînd a roade la copaci tineri, cînd a forfăca smicele și nuiiele de-i pîrîiau măselele și o dureau șelele și grumazii întinzîndu-se pe sus, la plopii cei înalți, și plecîndu-se atîta pe la rădăcinele celor tufari, după mlădițe fragede. Se zămorea și ea sărmana, cum putè. În sfîrșit, s'a chinuit Moartea așa trei ani de zile de-a rîndul, și încă alți trei ani, și după ce i se împlinesc cei șese ani de osîndă, iar pornește la Dumnezeu, să vadă ce poronci i-a mai da? Nu-i vorbă, că știa Vidma ce-o aștepta, dar ce era să facă?

— Turbinca! Minca-o-ar focul s'o mînînce, zicea Moartea, ducîndu-se la rai, ca și cum ar fi mers la spînzurătoare. — Nu știu ce să mai zic și despre Dumnezeu, ca să nu greșesc. Pe semne c'au ajuns și el în mintea copiilor, Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atîta putere asupra mea. Bine mi-ar părè să-l văd și pe Dumnezeu într'o zi, cît e de mare și puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, macar pesfîntul Petrea; numai atunci mi-ar crede ei mie.

Și mergînd ea tot bodrogănind vrute și nevrute, ajunge la poarta raiului; și cînd dă iar de Ivan, i se întunecă lumea înaintea ochilor și zice, oftînd:

— Dar bine, Ivane, iar ai de gînd să mă chinuiești, cu turbinca ceea a ta?

— Ba dac'aș avè mai multă putere, ți-o spun drept că ți-aș scoate ochii ca la dracul și te-aș frige pe frigare, zise Ivan cu

ciudă, că din pricina ta s'a prăpădit atîta amar de lume, de la Adam și pînă astăzi.— Pașol na turbinca, Vidma! Și de-acum nici mai spun lui Dumnezeu despre tine, hoanghină bătrînă ce ești! Tu și cu Talpa Iadului sînteți potrivită păreche. Imi vine să vă rup cu dinții, de bunișoare ce sînteți. Am să te țin la pastramă, hăt și bine. De-acum în turbincă au să-ți putrezească ciolanele. Hă! hă!

Suspină ea Moartea, dar pace bună; Ivan parcă nici n'o vede, nici n'o aude. În sfîrșit, trece ea așa o bucată de vreme, cît a fi trecut, și într'una din zile vine Dumnezeu la poartă, să vadă ce năzbutii mai face Ivan cu turbinca ceea.

— Ei Ivane, ce mai direguești? Moartea n'a mai venit pe-aici?

Ivan atunci lasă capul în jos, și tăcînd, începe a face fețe, fețe. Iar Moartea răspunde înădușit, din turbincă:

— Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală; m'ai lăsat de rîsul unui șui ca Ivan, nenorocita de mine!

Dumnezeu atunci dezleagă turbinca, dă drumul Morții, și zice lui Ivan:

— Ei, Ivane, destul de-acum; ți-ai trăit traiul și ți-ai mîncat malaiul. De milostiv, milostiv ești, de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă. Dar de la o vreme încoace cam de pe cînd ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știu cum: cu dracii de la boierul cela, ai făcut hara-para; la iad, ai tras un guleai de ți s'a dus vestea ca de popă tuns. Cu Moartea te-am lăsat pînă acum de ți-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n'ai ce zice. Dar toate-s pînă la o vreme, fătul meu. De-acum ți-a venit și ție rîndul să mori;

n'am ce-ți face. Trebuie să dăm fiecăruia ce este al său, căci și Moartea are socoteala ei; nu-i lăsată numai așa de geaba, cum crezi tu.

Ivan atunci, văzînd că s'au trecut de șagă, se pune în genunchi înaintea lui Dumnezeu, și-l roagă cu lacrimi, zicînd:

— Doamne! Rogu-te să fii îngăduit macar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla cu mîna mea asta slăbănoagă, și să mă așez singurel într'însa; și după aceste facă Moartea ce va voi cu mine, căci văd eu bine că mi s'a strîns funia la par; încep a slăbi, văzînd cu ochii.

Dumnezeu îi învoiește cererea aceasta și apoi, luîndu-i turbinca din stăpînire, îl dă pe sama Vidmei, ca după trei zile să-i ieie sufletul.

Ivan acum rămîind singur, supărat ca vai de el, pe de-o parte că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta că are să moară, s'a pus pe gînduri.

— Mă rog, ia să stau și să-mi fac socoteală cu ce m'am ales eu, cît am trăit pe lumea asta, zise Ivan în gîndul său. În oaste, am fost numai de zbucium: hăis haram, cea haram! De-atunci încoace am umblat ia așa, teleleu Tanasă. M'am dus la rai, de la rai la iad, și de la iad iar la rai. Și tocmai acum la dică, n'am nici o mîngiere! Rai mi-a trebuit mie la vremea asta? Ia așa pățești dacă te strici cu dracul: aici la sărăcăciosul ist de rai, vorba ceea: „fală goală, traistă ușoară“; șezi cu banii în pungă și duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decît asta, nici că se mai poate! Votchi nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-s, guleai nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, și te-a...aai dus, Ivane,

de pe fața pământului! Oare nu-i de făcut vre-o șmichirie, până mai este încă vreme?

În sfârșit, mai stă el Ivan oleacă așa, cu fruntea răzămată pe mînă, și-i și trăsnește în gînd una:

— Taci! că i-am dat de meșteșug. Incaltea ce-a fi a fi; dar de geaba n'are să fie... Văd eu bine că tot de una mi-e acum.

Și odată se duce Ivan răpede cu cele două carboave, el știe unde, și cumpără unelte de teslărie: două lătunoi groase, patru balamale, cîteva piroane, două belciuge și un lăcătoi zdravăn, și se aruncă de-și face el singur o drăguță de raclă, să poată ședea și împăratul într'însa:

— Iaca, Ivane, și casa de veci, zise el. Trei coți de pămînt, atîta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?

Dar n'apucă Ivan a sfîrși bine vorba din urmă, și numai iaca se și trezește cu Moartea la spate:

— Ei Ivane, gata ești?

— Gata, răspunse el, zîmbind.

— Dacă ești gata, hai! Așază-te mai răpede în raclă, că n'am vreme de pierdut. Poate mă mai așteaptă și alții să le dau răvaș de drum.

Ivan atunci se pune în raclă cu fața în jos.

— Nu așa, Ivane, zise Moartea.

— Dar cum?

— Pune-te cum trebuie să șadă mortul.

Ivan se pune într'o rîlă, și lasă picioarele spînzurate afară.

— Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba; mult ai să mă ții? Pune-te, măi frate, bine, cum se pune!

Ivan atunci se întoarce iar cu fața'n jos,

cu capul bălălău într'o parte, și iar cu picioarele afară.

— Ă...ra...ca de mine și de mine! Dar nici atîta lucru nu știi! Se vede că numai de blăstămății ai fost bun, în lumea asta. Ia fugi de-acolo, să-ți arăt eu, nebunule ce ești!

Ivan atunci iese din raclă, și stă în picioare umilit. Iară Moartea, avînd bunătate a dăscăli pe Ivan, se pune în raclă, cu fața în sus, cu picioarele întinse, cu minile pe piept și cu ochii închiși, zicînd :

— Iaca așa, Ivane, să te așezi.

Ivan atunci nu pierde vremea, și face tranc! capacul de-asupra, încuie cu lacata, și cu toată rugămintea Morții, umflă racla în spate și se duce de-i dă drumul pe-o apă mare, curgătoare, zicînd:

— Na! că ți-am făcut conețul. De-acum du-te pe apa Sîmbetei. Și să ieși din raclă cînd te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca din pricina ta, dar încaltea ți-am făcut-o bună și eu.

— Ei, ei! Doamne, zise apostolul Petru, rîzînd: vezi de ce s'a mai apucat acum Ivan al Sfinției Tale ? Bine-a mai zis cine-a zis: „Dacă dai nas lui Ivan, el se suie pe divan“.

Dumnezeu atunci, văzînd pînă unde merge îndrăzneala lui Ivan, a început a se cam lua și el pe gînduri de năzdrăvăniile lui! Și așa, a zis Dumnezeu să se desfacă săcriul acolo unde era, și să iasă Moartea la liman, ca să-și răzbune și ea acum pe Ivan. Și în-dată s'a făcut așa, și cînd nici nu visa Ivan că are să mai deie vr'odată ochii cu Moartea, numai iaca ce se trezește cu dînsa, față în față, zicîndu-i:

— Dar bine, Ivane, așa ne-a fost vorba?

Ivan atunci a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvînt, macar.

— Încă te faci niznai? Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea și bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovîrșească fărădelegile și îndărătnicia ta. De demult erai tu mătrășit din lumea asta și ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ți intra Dumnezeu în voie, mai mult decît însuși fiului său. Să știi, Ivane, că de-acum înainte ai să fii bucuros să mori; și ai să te tirii în brînci după mine, rugându-mă să-ți ieu sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat, și am să te las să trăiești cît zidul Goliei și Cetatea Neamțului, ca să vezi tu cît e de nesuferită viața la așa adînci bătrînețe!

Și l-au lăsat moartea de izbeliște să trăiască:

Cît e lumea și pămîntul,
Pe cuptîor nu bate vîntul.

Și așa văzînd Ivan că nu mai moare, zise în sine:

— Oare nu cumva de-acum mi-oi da cu parul 'n cap, de răul Vidmei? Ba zău, nici nu gîndesc. Deie-și ea, dacă vre.

Și ci-că atunci, unde nu s'a apucat și el, în ciuda Morții, de tras la mahorcă și de chilit la țuică și holercă, de parc'o mistuia focul.

— Guleai peste guleai, Ivane; căci altfel înnebunești de urît, zicea el.

Dă, ce era să facă bietul om, cînd Moartea-i chioară și nu-l vede?...

Și așa, a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate, și poate că și acum a mai fi trăind, dacă n'a fi murit.

Colonelul Ionescu

Colonelul Ionescu, un om nervos, îndesat, cu ochii mici, cu mustața tunsă, cu chelia hotărnicită de un volan de păr cănit, se scoborî din trăsură, frumos decorat cu steaua, pentru a lua comanda regimentului. În vederea acestei solemnități, ajutorul luase măsurile de rigoare: poruncise ca totul să fie în ordine, ușile deschise la perete pentru ca noul comandant să poată intra *de vizu* în toate camerele și în pod dacă o avea poftă, fără s'aștepte pe cel cu cheile, care de obicei tocmai atunci își găsește d-lui să lipsească, spunea din experiență maiorul în aprobarea generală a ofițerilor, ilustrată cu exemple din amintirile fiecăruia...

— Eu tot așa odată, pe 909, țiu minte...

Un semnal prelung, trîmbițat de un gornist la pîndă, curmă firul povestirii, vestind sosirea comandantului, scoțînd garda afară, pe ofițeri la scară și capete goale însuflețite de priviri curioase la colțurile cazărmii și pe la ferestre.

— Ce sînt astea? întreabă fără răgaz colonelul, oprind, cu degetul îndreptat spre chipiu, raportul ajutorului:

— Pomi.

— Pomi ?
— Asta... arbori vreau să zic.
— Arbori ?
— Copaci plantați astă toamnă.
— Copaci ? întrebă din ce în ce mai aiurit colonelul,

— Adică tei.
— Tei ?
— Tei tineri.
— Bețele astea de cort, tei ?
— Pui de tei.
— Și ce i-ați pus mă rog aci în față ?...
Să-i scoți, să-i scoți numaidecât... să cureți frumos și să pui zorele... Vreau verdeață, verdeață multă... Ce-i sărăcia asta în fața regimentului?!... Alt loc n'ați găsit ?

— Așa a dat ordin d-l general.
— D-l general a dat ordin ?
— Da. Teii sînt de la moșia d-sale.
— Să-i uzi... să-i udați în fiecare seară...
— Atunci nu-i mai scoatem ?...
— Cum o să-i scoți ?... Ce comedie e asta!... Se poate ?!... Să pui tei, tei mulți, vreau pădure de tei, maiorule. Să care apă toată ziua... Cine-i aghiotantul ?

— Eu, să trăiți, d-le colonel,
— Să uzi pomii în fiecare seară... Să le torni apă la rădăcină. Ai priceput ?

— Am priceput.
— Apă multă, înțelegeți ?
— Înțeleg, să trăiți d-le colonel, dar nu prea este apă și-s fîntînile departe... abia aducem pentru spălat. Avem numai o pe-reche de boi !

— Ați auzit ? Să-l bage la carceră, trebuie să fie un ticălos!

— Nu, d-le colonel! din contră. Pînă acum s'a purtat bine... E nepotul d-lui general.

— Bine frate! Ce gospodărie e asta?... Dacă e nepotul generalului, de ce nu-i dați niște haine mai bune?

— Nu prea avem. Stăm prost cu îmbrăcăminte.

— Pune, d-le, să-i facă în atelier... Să-i ia măsură, să-i facă numaidecît... Vii cu noi... să stai printre d-nii ofițeri... Acolo ce aveți?

— Armurăria.

— Ia chiamă armurierul... Ce-i pomul ăla din fața atelierului?

— Un salcîm.

— Cine l-a pus?

— Noi.

— Cum ți-ai permis, măgarule, să trîntești pomul ăla în fața atelierului?

— Nu l-am pus eu, să trăiți don'colonel, a crescut singur... legăm caii la umbră, la potcovit.

— Iți place, maiorule?... De unde ești?

— De la Prisăcani.

— Să-l pui patru zile la închisoare. Tei n'ai găsit, baragladină?

II

Ovid Zamfirescu, alintat de părinții care l-au căpătat tîrziu după căsătorie, a ieșit din clasa a III-a de liceu, cu părul lins și hotărît să nu facă nimic. Pînă ce i s'a dres glasul și a început să se radă, se ocupa ziua cu traforajul și noaptea citea pînă tîrziu pe Contele de Monte Cristo sau pe Contesa cerșetoare, romane adunate din foiletoane și cusute cu îngrijire în dosare voluminoase. A doua zi abia era gata la ora dejunului.

Se prezenta curat, palid, cu ochii verzi, cu mîinile lungi și albe, și se așeza la masă în fața bătrînilor, care-l sorbeau din ochi, amărîți că-și pierde vremea. Nu îndrăznea însă nici unul să-i zică ceva fiindcă crescuse repede și lung ca o cucută.

Și așa, ușor, plăcut, pe nesimțite, ferit de curente și de blestemății, Coca se pomeni într-o bună dimineață în fața comisiei de recrutare. În ciuda certificatelor medicale și a lacrimilor coanei Raluca, medicul recrutor — n'a vrut să țină seamă nici de recomandările prefectului — l-a găsit bun pentru serviciu, fără a-l repartiza măcar la vre-o armă specială, cum s'ar fi convenit unui fecior de familie. „Noroc“, spunea ea la orice ocazie, „că musiu Ionescu — colonelul din Huși, care comanda regimentul Cocuței — era un om tare cum se cade, manierat și bine crescut“, așa că tinărul soldat își făcea armata mai mult în casă.

Intr-o zi, pe un sfârșit de toamnă, urcînd încet, greoi, spre cazarmă, colonelul Ionescu porunci, cum intră în cancelarie, fără a se așeza la biurou:

— Să vie caporalul Zamfirescu!

Peste puțin, Zamfirescu se strecoară cu sfială pe ușa deschisă și rosti înecîndu-se formula sacramentală: „Să trăiți d-le colonel!“

Dar colonelul, întors cu spatele, fluiera, bătînd în geam, cu degetele-i scurte și groase, un marș plin de avînt războinic: „Hiu, hiu, hiu... ratata plam!“

Timpul de așteptare nu e calculat în regulament. El e însă precis hotărît de disciplină și corespunde momentului cînd încep a tremura genunchii. După o așteptare astfel socotită, Ovid Zamfirescu, ajuns caporal în vir-

tutea inerției care guvernează oștirea, tuși sfios: hîm...

— Cine-i? întreabă colonelul fără a se întoarce, fluierînd din ce în ce mai victorios.

— Eu.

— Care eu ?

— Zamfirescu.

— Aaa, d-ta ești, tinere? Stai, șezi, ia loc... Cum o duci ?

— Bine, merci.

— Mîncare ai bună ?

— Tare bună.

— Mănînci la cazarmă ?

— Pe mine m'a abonat mamaia la birt.

— Altfel cum mergi ?

— Merci, bine.

— Am auzit că vrei să te duci la Iași.

— Dacă-mi dai mata voie...

— Cînd te 'ntorci ?

— Cînd vrei mata.

— Cu ocazia asta îți dau și un butoiăș să-l duci la soră-mea.

— Cu plăcere.

— Să nu te uiți că-i mare...

— Nu face nimic.

— De dus e ușor că-i deșert. Chestia e cum îl aducem înapoi... că eu așa m'am înțeles cu soră-mea, să-i dau un vas gol și ea să-mi trimită unul plin, înțelegi?

— Da.

— Care vasăzică te duci la Iași, lași butoiul gol acolo și-l aduci pe cel plin. Pricepi?

— Da.

— Azi ce e... Luni. Sîmbătă cred că te întorci?

— Da.

— Așa. Bun... du-te !

— Să trăiți!

— A propos, am uitat, ea poate o să ceară parale că e o prefăcută și o zgîrcită!... Cunoști pe soră-mea?

— Nu.

— Sigur că are să ceară parale baba, și 'n cazul ăsta nu știu, să luăm ori să nu mai luăm?

— Luați, d-le colonel.

— Vorba e, ai s'o convingi tu să ți-l dea fără parale? Parcă văd că te duci de geaba... și decît să te întorci fără vin, mai bine nu te mai duc.

— Nu, d-le colonel, mă duc.

— Dacă ții cu orice preț și crezi că ai s'o poți convinge...

— Și dacă n'oi putea, parcă tataia...

— Doamne, îi retează vorba colonelul, fă-mă să văd și minunea asta!... De cînd ești caporal?

— Din Mai.

— Vezi de te silește. La toamnă trebuie neapărat să fii sergent. Mamă ce face?

— E bine, merci.

— Zi-i complimente... Vasăzică ne-am înțeles, așa rămîne?

— Da.

— Bon voyage! La revedere!

— Să trăiți! Bonjour!

III

— Să trăiți, don' plotoner, a fugit purcelu lu don' colonel.

— Unde a fugit?

— Eu știu?... pe semne azi noapte...

— Și nu e deloc?

— Cînd m'am dus dimineața să fac cură-

țenie, să-l spăl, să-i dau mîncare cum ați spus d-voastră, nu era neam.

— Nu l-ai închis bine și ți-a scăpat, tîlharule.

— L-am închis, zău l-am închis.

— Nu l-ai închis.

— L-am închis, don' plutoner, știe și soldații.

— Nu l-ai închis, că dacă-l închideai, nu fugea.

— O fi avînd pe undeva vre-o gaură.

— Treaba ta, nu vreau să știu nimic. S'aduci purcelul, de unde știi. Să-l pui la loc, că te omoară don' colonel.

Colonelul căpătase purcelul în ajun și-l recomandase plutonierului, de față fiind și maiorul ajutor.

— Vezi, mă, să-l crești.

— Da, să trăiți!

— Să-l îngrași bine c'o să mănînci și tu din el.

— Da, să trăiți!

— Țsta crește repede, se face mare, opina admirativ maiorul ajutor. Luați treizeci... ce zic eu, șaizeci... și mai mult... Puteți lua o sută de kilograme de untură. Să-l hrănești bine, d-le, că mîncare avem berechet, slavă D-lui.

— Nu prea mănîncă, trăiți don' maior, cînd e singur.

— Nu se poate... să mănînce, trebuie să mănînce. Să mănînci, prostule, să creștem, să ne facem mari.

Amintindu-și scena, plutonierul, înfipt o clipă locului, se scărpină în cap, mobiliză o echipă de sfinți și scuipînd lung se'ndreptă cu capelul pe ceafă, necăjit, îngrijorat spre bucătărie, gîndindu-se otrăvit la

cele întîmplate, cînd, de-odată, rămase încremenit, ciulind urechile.

— Huo!... Ține-l!... Nu-l lăsa mă, nu-l lăsa! strigau grăjdarii îndemnîndu-se, înjurînd, chiuînd, aruncînd cu furcile după un porc măricel, care, ostenit, se proptîi stupid, cu spume la gură și se lăsă prins țipînd asurzitor.

— L-ați prins? întrebă alergînd plutonierul.

— Da, don' plutoner, mă tem că e al lui don' colonel.

— Nu e ăla.

— Ăla era mai mic o țîră.

— Ăla era mai negru, don' plotoner.

— Taci, mă, ați fost voi de față cînd l-a fătat mă-sa?...

Băgați-l în coteț!... Să-l iei la spălat Văcariule, să-l freci cu peria și de-l scapi în c'odată, mai bine să dezertezi.

...
— Ce-ți face purcelul? întrebă mai tîrziu colonelul, apropiindu-se de grajd însoțit de ajutor.

— Crește, să trăiți don colonel.

— Mănîncă?

— Mănîncă, e ceva de speriat.

— Taaci!... Mă, da' parcă nu e ăsta?

— Ăsta e, don colonel.

— Parcă era negru.

— Nu, don' colonel, era murdar, puteți întreba soldatul. Am pus de l-a spălat cu peria... Ce-a ieșit dintr'însul...

— Parcă era mai mic.

— Tot așa era, vi s'a părut d-voastră, unde ședea culcat... îl știe și don'maior.

— Ăsta e, afirmă maiorul. Nu v'am spus eu, ați avut noroc... Ăștia cresc teribil...

In clasa a doua

Iarna. In vagon, lume claie pe grămadă, ca în tramwaiul ce duce din București la gară. Intr'un compartiment se instalaseră un negustor de vite, fâlcos, roșcat, cu scurtică rusească pe cojocelul muntenesc, un agent sanitar ofticos, unul cu picioare lungi care dormea acoperit peste cap, un burtos plin de inele colorate, și doi plotonieri, care se cinstiseră, cum se cuvine camarazilor ce se întâlnesc rar, și fumau țigări chinuite, povestindu-și necazurile în surdina.

Tîrgoveții, scufundați în canapele, ca o muscă în dulceață, tunau și fulgerau împotriva guvernului, compătîmind doamnele ce tremurau de frig în pantofi de tortură, pe culoar.

— Să cumpere vagoane.

— E vagoane.

— Nu-s vagoane... Dumneata știi cîte vagoane trebuie? Trebuie zeci de mii de vagoane, dacă vrei să faci lucru cum se cade!... Să ai trenuri separate pentru doamne... Ce-s vinovate, săracele, să stea în picioare pe culoar?...

— Scoal' dumneata de le dă locul...

— Eu pe al meu nu-l dau... Vor egalitate,

cer drepturi... Poftim, au drept să stea în picioare.

— Așa e...

— Nu, da ca să vadă și dumnealor cât sînt de criminali...

— Apăi, că'n ziua de azi, criminali cît lumea.

— Adevărat.

— Pentru că n'avem poliție... Ia s'avem *denctentivi* ca în America...

— Nu se pricep... Înainte tîlharu omora de unul singur, puteai să lupți, da el, mai dă-deai și tu, trăgea el...

— Trăgeai și tu...

— Dar acum umblă cu cîrdul, n'ai cum dracu să te aperi... Te atacă în bandă.

— Pentru că nu se pricepe domnu' comisar.

— Ce poate să le facă?

— Să nu-i lase...

— Parcă cer voie...

— Să circule cîte unul... Să n'aibă nimeni voie să umble cîte doi.

— Bine, da ești cu nevasta...

— Să ai certificat la mîină...

— E mijloace dom'le... Cînd vrea cineva... Dar vorba aia, unde nu-i cap, vai de picioarele!... Ce apă să fie asta ?

— Neajlovul.

— Mă tem că este Siretul... Neajlovul e mai lat.

— Merge încet...

— E podul slab...

— Eu aș desființa toate podurile.

— Și pe un'să treci ?

— Pe unde au trecut strămoșii...

— Bine, așa cînd ai căuta... Ei treceau de-a dreptul... chiar muerile... ridicau fotele...

- Da căruțele?
 - Să ocolească.
 - Așa e.
 - Nu s'ar mai întâmpla sinucideri... Dumneata știi cîte femei se aruncă de pe pod?...
 - Lasă aia... Da zi că s'ar înfrîna cerșitul... Nu vezi pod fără cerșetor...
 - Și biserică...
 - Apăi că și biserica... Nu găsești nici una fără cîrciumă vizavi...
 - Așa e, bine zice dumnealui... în loc să fi așezat o școală...
 - Dă-o dracului de școală!... D'aia s'au înmulțit pungașii... Tata, Dumnezeu să-l ierte, n'a mai învățat carte și ținea cîrciumă... Venea tot satul... A făcut avere...
 - Cîrciumile e afacere... Ai văzut dumneata cîrciumar sărac?
 - Așa e, țăranul ce are duce la cîrciumă...
 - De sărăcie, dom'le... Ia să fie guvernul altfel?... N'ai văzut în America?... S'a oprit *ancolul*, și merge... Da la noi...
 - Nu se poate, e țuică multă... Da zi că Americanii n'or avea...
-

Spre Nichit

Toate ca toate, dar încotro apuci, cînd poteca se desface înaintea ta ca o caracatiță cu picioarele împrăștiate pretutindeni sub desișul pădurii și, mai cu samă, ce te faci cînd soarele, prea grăbit parcă, se pleacă la vale, dincolo de piscurile munților din potrivă, și te lasă în voia umbrelor, care dau chioare peste tine?... Mă oprii la o răspîntie, pe un gheb al muntelui și, după o scurtă chibzuire, apucaii la vale, pe una din poteci, care mi se păru mai umblată. Nu înnoptase încă de tot, cînd întîmplarea mă scoase mai la limpeziș, și norocul mă făcu să dau peste o așezare omenească, despre care nu-ți puteai deocamdată da cu socoteala cam ce ar căuta și ce rost ar avea pe locurile acelea... O casă mică, cu înfățișare destul de curată pe dinafară, cu prispă pe dinainte, acoperită cu scînduri, împrejmuită cu un gard de răzlogi și, în ograda strîmtă, pe cît puteai deosebi prin umbră, cîteva straturi, fie de ceapă, fie de usturoi, ba și niște tufe mai mari la o parte, care puteau prea bine să fie de cartofe. Și fiindcă dinlăuntru licărea prin fereastra, jumătate de sticlă, jumătate de hîrtie, o lumină slabă spre afară, descălecai și

începui a bate cu pumnul într'un răzlog al gardului, care se cutremură și răsună a sec. Ușa casei se deschise și pe fundul de lumină slabă al privazului ei se zugrăvi repede, în linii de umbră, chipul mărunț al unei femei.

— Da' cine-i acolo ?... Cine bate ? — întreabă ea dedeaparte cu un glas stîns, care totuși se silea să fie ascuțit și întepat.

— Cine să fie ?... Ia eu, om bun, dragă jupîneasă; am rătăcit drumul și m'a apucat noaptea aici; te rog să mă primești să mîn la dumneata până dimineață.

Și fiindcă femeia păru că stă pe gînduri:

— Da' ia poftim, te rog, mai încoace — adăogai eu.

Femeia veni lîngă gardul nu tocmai 'nalt și, fără să zică nimic, mi se uita în față de-a-proape, lung și cercetător; apoi ridică în sus un cerc de gînj, ce îmbrățișa doi pari alăturați ai gardului de răzlogi, și împinse în lături și tîrîș o poartă lungă, tot de răzlogi.

— Bună vremea și bine-am găsit — zisei eu intrînd pe poartă cu Pisicuța de dîrlogi.

— Mulțămim d-voastră — răspunse ea dînd poarta la loc — numai nu prea avem loc de mas, adăugă ea venind din urma mea.

— Pentru oameni buni este loc, dragă jupîneasă, și într'o găoace de nucă; vorba e să trecem noaptea cum om putea.

Luai șeaua și desagii din spetele Pisicuței și le pusei pe prispă; iar pe ea o legai, deocamdată, de un răzlog al gardului.

Cînd intrai în casă, mă încredințai că, în adevăr, loc de mas nu prea era... Toată lungimea păretelui din fund, dacă lungime s'ar fi putut numi, era prinsă de o laviță îngustă, care-și arăta, pe alocurea, goliciunea-i unsu-

roasă de sub spărturile largi ale unui lă-
vicer vechi cu care, chipurile, era acope-
rită; după uşă, o cofă cu apă; de la marginea
de de-asupra a ferestrei până la încheietura
dinspre uşă a păretelui, o scîndură scurtă,
scorojită şi îngustă, se cumpănea, în chip de
poliţă, pe două cuie lungi de lemn; pe poliţă
cîteva hîrburi vechi şi afumate, iar printre
hîrburi fărături uscate de mămăligă oa-
cheşă; în colţul din potrivă şi sprijinit pe un
pop de brad, se rîdica un horn mic cu vatră
rece, pustie şi fără cenuşă, iar pe vatră cli-
pea, mijind, un capăt de luminare de său
într'un poponeţ de lut...

Ş'atîta tot.

Iar cînd întorsei privirea, ca să fac mai
de-aproape, şi la lumina poponeţului, cata-
grafia mai amănunţită a gazdei mele... mă
lovi ameţeala... Ce voiţi? M'am simţit, întot-
deauna, răsturnat cu picioarele 'n sus, cînd
am auzit un clapon cîntînd cucoşeste sau am
văzut o femeie cu musteţi...

— Nu mai încape îndoială — cugetam eu —
că Natura, în iuţeala zămisirii, se zăpăceşte
şi ea cîte-odată... Altfel, cum s'ar putea tăl-
măci că se găsesc pe lumea aceasta bărbaţi
spîni şi femei cu musteţi?

Aşa dar, gazda mea avea musteţi... şi cînd
zic aceasta, înţeleg două sfichiuri de păr
sure şi lungi, care se prelingeau în jos de pe
amîndouă laturile buzei de de-asupra; ceea ce,
în alte împrejurări, s'ar fi putut numi faţă,
era de astă-dată o alcătuire îponcişată de
ciolane, peste pudoarea cărora sta aşternut
un săftian galben, cum îl apucase vremea:
bofit pe alocurea, sau întins până la lustru
cînd îl înţepa pe dedesupt vre-un ciolan mai
ascuţit... Şi nu ştiu cine să fi fost tras în lă-

turi de cele două sfichiuri de musteți, ca de cele două baiere ale unei pungi, de strînsese așa de ascuțit și în creți așa de mulți și de mărunți gura rotundă, și în formă de smochină zbîrcită, a gazdei mele... De sub o cîrpă murdară și sucită pe cap, țișnea în toate părțile păru-i aspru, sur și spăriet; de sub streșina întunecoasă și pustie a sprincenelor și de amîndouă laturile de de-asupra ale unui nas scorojit de vechime, licăreau adînc și tremurător ochii ei mici, rotunzi și slab însuflețiți de o lumină umedă, stoarsă și spălăcită... Și de n'ar fi fost decît numai o pișcătură de babă, numai cît o șchioapă de înaltă, ai fi zis că duce în cîrcă jumătate din globul pămîntesc... Așa de mare și de rotund era ghebul din spetele ei!...

— Și stai singură, mătușă, în pustietatea asta? — o întrebai eu.

— Ba nu, dragu'mamei, stau cu hică-mea și cu Gligori.

Înțelesei că Gligori trebuia să fi fost feciorul ei.

— Apoi nu văd pe nici unul; sînt duși undeva?

— Gligori-i dus de azi dimineată prin pădure, că-i pădurar; hică-mea trebuie să hie și ea pe-aici, dacă nu s'a hi culcat pe afară, pe undeva.

Ar fi urmat deci să mîn singur, cu baba 'n casă... Și aș fi făcut aceasta cu atît mai bucuros, cu cît pentru întăia oară în viață mi se înfățișa prilejul de-a mînea între aceiași păreți cu... Mama Pădurii... Decît la-vița era așa de scurtă și de îngustă, lăvicerul de pe ea așa de spart și de plin cu bănueli; pe jos, modîlcile uscate de glod așa de dese și de tari; pe sub coșcoviturile

de pe păreți atîtea legiuni de ploșniți autohtone trebuia să fi mișuit!...

— Apoi bine, mătușă dragă — zisei eu — însfîrșit, de mas om face ce-om face; vorba e, cum o scoți la capăt, cînd ți-i foame la vremea asta?...

Trebue să mărturisesc în treacăt, și nu spre cea mai mare glorie a mea, că la drum umbra mea se ține, nu se ține de mine, dar foamea nu mă slăbește, cum nu-l slăbește pe crocodil... Și, mai cu samă, să mă culc flămînd?... O! aceasta n'aș fi făcut-o nici în ruptul capului, de-aș fi știut că-mi rod baba și rămîn fără gazdă...

— Nu cumva ți se întîmplă — adăogai eu — ceva de-ale mîncării la îndămină, măcar cît de cît? Nu degeaba, bine înțeles.

— Vai de mine, dragu' mamei, d'apoi ce să-ți deie mama să mînînci? Ia, Gligori cînd ne aduce de pe unde umblă el, mai îmbucăm și noi cîte ceva.

— Bine! Da' vre-o mînă de făină, vre-o cartofă, vre-o ceapă, ceva, nu găsești dumneata pe nicăieri, mătușă dragă?

Și scărpinîndu-și drept în creștetul capului cîrpa, pe care o mai suci o bucată:

— Dă... ba așa — îngăimă ea cu glas trăgănat — poate tot s'a găsi ceva; numai dacă te-i mulțămi, dragul mamei.

— Da' m'oi mulțămi, mătușă, cu ce-a fi, numai să fie.

Se întoarce, se înălță pe vîrfurile degetelor și, întinzînd după horn o mînă uscată și lungă, trase afară o legătură, ce părea a fi cu făină, și o puse pe vatră; apoi ieșind în ușă:

— Fă, Anișo, făăă... Hei! n'auzi, Anișooo!...

începu ea să strige cu un glas de pînză nouă și sclivisită, ce parcă s'ar rupe pîrlind.

O pauză, și de nicăiri nici un răspuns.

— Fă, Anițooo!... —pauză— dare-ar boala'n tine! Iar te-ai pus cu găinile la dughit... mînca-te-ar lupchii se te mînînce!...

Nici un răspuns.

Baba scoborî pragul și dispăru. Peste cîteva minute se întoarse și intră înlăuntru; iar în urmă, și priponită parcă de ghebul ei prin firul subțire și nevăzut al unui fluid magnetic, privazul îngust al ușii se umplu cu un fel de dihanie, căreia cu greu i-ai fi putut hotărî un loc pe scara lungă a viețuitoarelor... Ceea ce baba înțelegea sub numele mîngîios de „hică-mea“ era, de astă-dată, un soi de *Quasimodo* de gen femeiesc, pentru alcătuirea căruia natura sleise, cu dărnicie, toate comorile sale de monstruozițăți... Astfel, între niște umeri largi și fără nici o înclinare în jos, lipise, fără mijlocirea gîtului, un cap cît o stamboală de mare, sau mai bine zis o claie de păr negru, aspru și încîlcit la un loc cu paiele murdare și gălbii ale strohului cald, din care chiar atunci se părea că ieșise; pe aceeași linie cu bolta frunții înguste și sub cele două arcuri negre ale unor sprîncene stufoase, zvîrlise ca cu mistria și la întîmplare două priviri albicioase și holbate, din care o încremenire hipnotică stînsese parcă orice lumină; nasul, tupilat și cu pîntecelc la pămînt, își ridica în aer numai nările sale imense și largi, de-asupra unei guri spintecate până la urechi; iar de sub buzele-i groase, veștede, cărnose și răsfrînte una'n sus și alta'n jos, înaintau spre afară două raghile rari de dinți rugiți; cîneștii, mai îndrăzneți, încălecaseră

peste amîndouă încheieturile umede și lucitoare ale buzei dedesubt; pe dreapta și de sub barbă, atîrna greu și nodoros, până în josul sînului, o traistă vie de piele caldă cu pete galbene, vinete și roșii... Și de n'ai fi știut că aceea e o gușă, ai fi zis că duce în brațe un copil schilod și neisprăvit.

Înțelege deci oricine că nu suferii pe Anița să se amestece în bucătăria mea: singur așadar răsai de pe ceaun rămășițele de coajă uscată ale unei vechi mămăligi, singur mi-l clătii cu apă și singur mi-l așezai pe cei cîțiva bolovani înșiruiți, ca pirostii, în jurul unui foc ațîțat afară de Anița; iar cînd apa începu a fierbe, tot singur aruncai în ceaun pumnul de făină ce aveam la îndămină, singur curății și tăiai în fălii subțiri cîteva cartofe și o ceapă — ba, dacă nu mă înșel, tot singur hăcuii pe palmă cîteva fire de mărar și le aruncai pe toate în apa care clocotea umflată cu făină cu tot... Și de multe ori stau eu și mă gîndesc, cum de-și greșește cineva menirea, cîte-odată!... Unde-aș fi eu astăzi de mă făceam bucătar!... Iar cînd răsturnai, pe niște foi late de brustur, mămăliga mea heteroclită și începui a cărăbăni din ea cu o foame de lup, mă încredințai că pot exista descoperiri și mai mari decît ale lui Kepler sau Copernic.... Mincai și, în loc să-mi spăl minile, frecai după legea artei palmă de palmă, iar mămăliga lipită de ele căzu cernîndu-se în ciuciuleți uscați și mici, ca un fel de libațiune postumă pentru zeitățile flămînde ale pădurii!...

Până ce baba și cu Anița să mai trebăluiască nu știu ce, dădui ocol casei spre a chibzui un loc mai potrivit pentru cvartirul

meu de noapte și, spre marea mea bucurie, descoperii din dos și la lumina unui chibrit, o poiată de scînduri plină cu fîn, bine închisă de toate părțile, afară de ușa care stătea în lături.

Sententia compos voti !...

ar fi strigat cu entuziasm Horațiu, dacă și el ar fi avut ca mine prilejul fericit de a fi cal pentru o singură noapte măcar.

Cu greu, nu e vorbă, dar înduplecai în cele din urmă pe baba mea să-mi îngăduie de a mînea peste noapte în poiata ei cu fîn...—Ba că am să-i împrăstii fînul, ba că Pisicuța are să-i mînințe fînul, ba că am să arunc, cine știe cum, vre-un chibrit în fîn și o să-i dau foc casei, ba că ce-are să zică Gligori, cînd s'a întoarce și-a auzi...

— Iân ascultă, mătușă dragă — zisei eu, tăind scurt scînciturile babei mele — mai întăi de toate o să-ți plătesc orice stricăciune și pagubă ți-aș face în fînul d-tale. Cît despre Gligori, să-i spui că a trecut silvicultorul pe-aici și că a mas peste noapte în poiata lui cu fîn; acum înțelegi ?...

— Da'... nea... ta... ești ?...

— Ei da! Eu sînt mai mare peste păduri, altfel ce crezi dumneata c'aș căuta eu pe-aici ?...

— Apoi atuncea mîi, mamă, unde vrei, și să ne iertați că, dă, noi nu știm...

— Nu face nimica, mătușă dragă.

— D'apoi n'o să avem ce să vă dăm de-ăsternut...

— Nu te supăra cu nimica, mătușă dragă, am tot ce-mi trebuie; du-te de te culcă.

Baba intră în casă și trase ușa după dînsa. Anița rămase afară și se pierdu în

noapte, eu umflai şaua şi desagii şi intrai în poiată cu Pisicuţa de căpăstru...

Aprinsei, în loc de lampă, fitilul cu berzina al unei mici chibritelniţi de buzunar, legai pe Pisicuţa într'un colţ al poieţii, îi aruncai dinainte un braţ bun de fin, închisei şi înţepenii uşa pe dinlăuntru cu un par zdravăn, pusei şaua în loc de pernă şi, înfăşurat în manta, mă trântii spre odihnă în finul moale şi adânc.

Stinsei lumina.

Cît voi fi dormit nu ştiu, destul că, într'un tîrziu, mă deşteptai, sau cam aşa ceva mi se păru că se întîmplase cu mine... Ştiu eu?... Poate că nu sfîrşisem de visat încă vre-un vis îndărătnic ce ţinea morţiş la întregimea sa şi-şi mîna deci, fără sfială, fantasmagoria lui peste hotarele pipăite şi aveau ale treziei mele... Se poate!... Mai ştii? Ori cum însă, auzeam sau mi se părea că aud, cel puţin, acum din înaltul cerului, acum din adîncul pămîntului, acum de aproape, acum de departe, o muzică, o orchestră, o fanfară.. mă ridicai într'un cot prin întuneric şi ascultai... Da! O instrumentaţie bizară din concertul căreia nu lipsea nici piculina, nici oboiul, nici trîmbiţa, nici fli-ghehornul, nici contrabasul, nici ocarina, nici flautul, nici doba cea mare şi mai cu samă cimpoiul, care acum se umfla cu şipet înalt de trişcă crăpată, acum se dezumfla cu fosăit de gîscă sau de cucuveică, ce doarme sub o streşină de biserică... Şi nici într'un chip nu puteam prinde cu urechea depărtarea de la care venea această bizară orchestraţie wagneriană... Poate că visam încă... mă pipăii, mă scuturai cu amîndouă degetele cele mici în fundul urechilor, ba

mi se pare că-mi arsei și o palmă prin întuneric... Unde!... Eram deștept după toate regulile!... și cu toate acestea fantastica simfonie, minată când încoace, când încolo, de lunecarea nestatornică a unor valuri de vînt, se juca parcă de-a *prinde-mă* cu zăpăcitul meu auz... Sau poate... Dar ce să caute pe locurile acestea și la vremea asta vre-oaste cu muzica'n frunte?... Dar dacă?... Și în închipuirea mea, cuprinsă de groază, mi se părea că văd pe babă cu botul mult mai ascuțit, cu părul mult mai spăriat, cu mustețile mult mai lungi și cu doi cărbuni aprinși în loc de ochi, cum sub lumina roșietică și fioroasă a lunii diriguește, cu o vargă de alun, un taraf negru de dughuri necurate... Sării ars în picioare, prin întuneric, drept în mijlocul poieții... Să aprind chibritelnița?... Ar fi fost lucru necugetat: Știu eu ce putea să fi fost afară?... Bîjbîind și tiptil, mă apropiei de ușă, lipii urechea și ascultai... Sus în aer țipa o trîmbiță cu sunet rupt, în podul poieții răsuna o darabană, dinspre pădure sufla un cimpoi cu toate tristețile sale, la stînga ciripea o piculină, sub picioarele mele fosăia ceva repede, greu și înădușit... Căutai să mă acăț de ceva, ca să mă sui mai sus... Nu găsii nimic... Imi veni amețală... Nu știu ce făcui, dar făcui ceva... poate că-mi făcui cruce... poate... știu atîta că mă trezii în mînă cu chibritelnița aprinsă... „Alea iacta est“... Smuncii parul, deschisei ușa și ieșii afară... Și cred că, în clipa aceea, omenirea număra un erou mai mult... Și iar ascultai, într'o mînă cu chibritelnița și în cealaltă cu degetul pe trăgătoarea revolverului... Fanfarase depărtă și, din concertul infernal, cel mult

dacă mai străbătea până la mine, de peste întunerecul pădurilor, bîzîitul depărtat și nehotărît al cimpoiului... Tot nedumerit dar cel puțin mai liniștit, intrai în poiată... N'apucaî bine să pun mîna pe ușa și s'o închid, și fanfara începu de pretutindeni mai îndrăcit... O răzvrătire se produse în toată ființa mea, și furia luă locul fricii... eram pe punctul de a descărca în toate părțile cele șase focuri ale revolverului meu, cînd, în zăpăceala mișcărilor mele, privirea mi se îngropă în lipsa neagră a unei scînduri din susul păretelui din potrivă... Poiata era despărțită în două și, pentru o clipă cel puțin, mi se păru că pe spărtură izvorăște diabolica fanfară până la mine! Iute îngrămadii fîn peste fîn, Pelionul peste Ossa, mă suii, mă acățai, mă înălțai și ajunsei la spărtură... Înaintai chibritelnița și virii capul... Privii înlături... privii în jos... Și acum mă mir că n'am rămas petrificat: silită de căldura culcușului său de paie și fără teamă de privirile oarbe și discrete ale nopții, fără grijă și cu fața'n sus dormea... Anița; și... Și mă mir și acum că n'am rămas petrificat... iar din gușa ei cu umflări și dezumflări ritmice, izvora infernala fanfară...

— Ptiu!... ucigă-te crucea!...

Retrăseî din spărtură capul cu chibritelnița cu tot și mă culcai din nou, dar nu mai putui adormi.

Dimineața, până 'n ziuă, dăduî babeî ce dăduî și apucaî la vale pe poteca din pădure.

— Hm! Ș'apoi să mai zică cineva că istoria cu capul Meduzei e o poveste!...

Fără voie, întorseî capul și privii îndărăt... nu mă urmărea nimeni.

Tulie Radu Teacă

*Strămoșului meu de la stina din
poiana Tarhaușului.*

Pe toloaca din dosul gării din Sepsi Sîngorgiu, se opri o căruță mocănească, din care scoborî Tulie Radu Teacă, cu promo-roacă pe căciulă și cu țurțuri de ghiață la musteață. Plecase din Brețcu foarte denoapte numai cu ciobanul care-i mîna caii. Pe urma lor se luase, ca de obicei, și cînele cel bătrîn: Lăioș, un cîne hîlbari, care nici nu lătra, nici nu umbla după turmă, ci sta toată ziua pe lîngă stîna și ținea de urît baciului, lingînd cupele și hîrdăile, în vreme ce ceilalți se duceau și veneau cu oile.

Lui Tulie Radu Teacă în deobște nu-i erau dragi cîinii, — „cotarlele“ cum le zicea el,—dar n’avea cum să se lipsească de dînsii; dihăniei i-i destul să-i pută a cîne și-i pierde îndrăzneala; deaceea, înainte de-a intra în gară, s’a mai întors o dată înspre cioban și i-a dat în grijă să nu piardă cînele din vedere.

Întrebînd apoi de unul și de altul, Teacă a izbutit însfîrșit să-și scoată un bilet de clasa a III-a pentru șnelțugul spre Viena. Pe

urmă, așa cum îl învățase „domn'-părintele“, a intrat pe ușa de la mijloc, s'a suit pe niște scări, a apucat apoi pe-o altă ușa la dreapta, unde aștepta un cîrd de oameni, s'a așezat și el la rînd ca toți ceilalți și a tot pășit puțin cîte puțin până ce un „Fîionîoc“ c'un fel de clește i-a bortelit biletul și apoi, trecînd pe porțița pe unde-i făcu semn șeful, se'ndreptă spre trenul care de-abia sosise în gară.

Se urca acum pe treptele vagonului, cînd pe la spate i se păru că-l bate cineva cu mîna peste desagi. Se'ntoarse deci numaidecît să vadă cine-i? Era Lăioș. Cînele, de bucurie că-l găsisse, i se arunca cu amîndouă labelle în piept.

— No!... Arză-mni-te trăsnetul, javră,—făcu Tùlie, sărit din fire, repezindu-i un picior în șolduri. — Meri acasă, cotarlă, mînce-te bursucii! — se răsti el bătînd din tălpi după cîne, care se pierdu pe subt roțile vagonului,—și roș de minie până'n albul ochilor își luă loc pe un colț de bancă, ferindu-se să nu atingă pe-o doamnă cu pălărie.

Deocamdată Teacă rămase o clipă cu desagii pe umăr, cătînd cu ochii un loc unde să-i puie, până ce-un domn care-l privea lung îi făcu semn să-i așeze subt bancă. Acolo, le găsi în adevăr un loc bun. După ce rămase cu mînile slobode, cu stînga își înălță puțin căciula de pe cap și cu dreapta scărpinîndu-se în creștet, răspîndi împrejur un miros acru de unt de oaie, care-o făcu pe doamna cu pălărie să-și întoarcă capul în ceea parte, ridicîndu-și, peste obrazul dinspre mocan, colțul blănii de la gît.

În vagon era o căldură otrăvitoare. Fie de căldura vagonului, fie de necazul cînelui și mai ales de ciuda ciobanului, Tùlie vărsa su-

dori, cu ochii pironiți în canaful curelei de la fereastră.

Domnul din față era un învățător dintr'un sat din Pusta Ungariei și călătorea pentru întâia oară prin părțile acelea ale țării, și pentru întâia oară vedea un om c'o înfățișare și c'o îmbrăcăminte așa de deosebită. Nu putea fi, după socoteala sa, decît sau Secui, sau „Olah“.

Călătorii ceilalți, în deobște țărani secui din părțile locului, dormeau somnuri bune, îmbrăcați în cojoace grele, purtînd pe cap căciuli cu *zagarele*, ca niște capace de blană răsfrînte peste urechi.

Mai erau numai cîteva minute pînă la plecare, cînd pe ușa din celălalt capăt al vagonului intră un băet c'o tavă de lemn, pe care purta cîteva felii de pîne cu cîte-un solz de slănină bătută 'n papricaș. În aceeași clipă, pe lîngă picioarele lui, se strecură pe ușa întredeschisă și Lăioș care, după îmbrîncitura stăpînu-său, apucase nebun pe subț vagoane, și acum se ținea de băetul acesta, care-i aruncase o coajă de pîne.

Cum răzbătu în vagon, Lăioș mirosi deo-camdată genunchii unui bătrîn care dormea dus; pe urmă mai făcu cîțiva pași și mirosi tașca de la șoldul unui călător din celălalt rînd de bănci, — înșfîrșit încă cîțiva pași, și cînd adulmecă miros de sarică, se opri o clipă nemișcat și, ca și cum ar fi fost surprins de-un alt cîne, își aplecă capul în jos, aruncă priviri lăturișe și apoi spășit cu coada 'ntre vine se tupilă oploșindu-se chiar subț banca pe care ședea mocanul.

* * *

Tùlie Radu Teacă era unul dintre cei mai bogați mocani din Brețcu, un sat de oieri din ținutul Trei-Scaune. Și el ca și toți Brețcanii scobora din oameni care din vremuri străvechi se 'ndeletniceau din tată 'n fiu cu păstoria și, trăind ca și 'naintașii săi c'o mînă pe cață și cu alta pe brighidău, ducea viață pașnică de baci, meșter vestit în închegatul brînzei.

Cu statornică nădejde în nemărginita putere a lui Dumnezeu și cu strămoșească teamă de viclenia diavolului, — stăpînea cu chiverniseală o numeroasă turmă de oi bîrsane, străjuită de doisprezece ciobani cu simbrie și vreo treizeci de cîni negri în ceriul gurii și mult încercați în luptele cu urșii și cu lupii din munții Ciucului.

Așezămîntul lui mocănesc: tîrlele pentru iernat oile, putinile cu lapte acru, bărbînțele cu unt de oaie, cliturile de burduvuri cu brînză, măgarii cu tarhaturi grele, saricile, cergile, poclăzile mișoase și atîta prisos de avere, din care trăia el și cu *boreasa* lui, Pulheria, o femeie scurtă, lată'n șele, roșă la față, îmbrobodită cu tulpan negru de mătase legat pe subt fălci, — făceau din Tùlie Radu Teacă un fel de crai al Brețcului, mai cu samă de cînd cei doi feciori ai săi: Șpûrie și Decebal învățau Teologia la Universitatea din Viena sau la *Beci*, cum îi zicea încă Tùlie.

Incotro venea Beciu pe lume și ce depărtare o fi fost din Brețcu până acolo, încă nu-și putea face Teacă nici un fel de închiuire. Nu fusese nici la Pesta, dar la Viena? Era deci ceva peste hotarele minții sale. Cu toate că era om aproape de șaizeci de ani dar el de la Brețcu încolo nu cunoștea de-

cît două drumuri: unul care mai departe se făcea potecă, din potecă făgaș, iar din făgaș plai și apoi tot plai după plai până în muntele Tarhăușului, departe tocmai în ținutul Ciucului; și un alt drum, spre Chêj-divașarhei, pe care-l făcea în fiecare toamnă, cînd își umplea teșchereaua cu banii de pe brînză, de pe lînă și de pe lapte acru... De-acolo, grăbit, se'ntorcea iarăși la Brețcu, la Pulheria și la oile sale. În viața sa mai umblase de vreo cîteva ori la Brașov, la cîte-un iarmaroc mare, de unde cumpăra cai și asini pentru tîrlă. Tren văzuse Teacă de mai multe ori, dar cu trenul încă nu călătorise nici-odată, căci pe vremea aceea cale ferată nu era nici măcar în Chêjdi. Cine avea de călătorit de prin părțile locului se ducea tocmai la gara Sepsi-Sîn-Giorgiu și de-acolo lua trenul mai departe, dar Tîlie păn'acum n'avusese nici prilejul și nici dorința ca să plece pe alte tărîmuri.

În sat, trăia numai iarna, ca toți mocanii. Dimineața cînd încă n'asfîntea găinușa, se scula, dădea la oi, mînca și apoi iar se culca. Cînd se trezea, mai dădea o-dată prin staulul oilor și apoi iar mînca; pe urmă se culca. Cum se scula mînca și cum mînca se culca. Și tot așa un rînd de mîncare și-un rînd de culcare până ce se'ntuneca. Cînd se'ntuneca, mai mînca înc'un ceaun de *bulz*, un fel de mămăligă cu brînză topită, ori o bucată de slănină afumată cu usturoi, și pe urmă-l apuca căscatul. Cînd căsca a treia oară, — slobozind la fiecare dată cîte un urlet prelung, — se descingea de chimir, și 'ndreptîndu-se spre icoană, rostea cu glasul scăzut un „Tata-nostru“ al cărui sfîrșit și-l potrivise el după trebuințele sale, zicînd:

„și mă izbăvești, Doamnă, dă cel hiclean și ferește-mă turma dă gâlbează, dă gură dă lup și dă trîntitură dă urs“. După ce săvîrșea trei cruci mari și așezate și trei mătănii bătute cu fruntea la pămînt, își punea sarica 'n cap și adormea dus.

Asta era viața lui Tùlie Radu Teacă pe vreme de iarnă. Cînd venea însă Sfîntul Gheorghe, atunci c'o săptămîină mai înainte se 'ncepeau pregătirile de plecare spre Tarhauș și crugul vieții mocănești se schimba din temelie. Nu mai era nici odihnă, nici mîncare, nici Tata-nostru la vreme. Pulheria cosea strecătorile pentru jîntiță, dregăa desagii, punea baere la zăgîlnele cu făină, în vreme ce Baciul și ciobanii alegeau mieii dintre oi, dădeau la o parte berbecii și sterpele, potricăleau urechile mieilor încă neînsemnați. La plecare, cînd venea vremea de puneau tălăncile pe gîtul bîrsanelor mai fugare și așezau samarele pe măgari, printre miile de behăituri trăgănite ale oilor și ale mieilor, se ridicau sudălmile lui Teacă, bubind de minie, cînd repezea cîte-un picior în cîni, care dădeau și ei ca chiorii printre picioarele oamenilor. Trei cruci sfințite își făcea Tùlie Radu Teacă cînd ieșea pe poartă, lăsînd gospodăria și tîrla pe sama Pulheriei până mai la Ziua Crucii. Alte trei cruci își mai făcea, cînd rostea rugăciuni și stropea cu aghiazmă la stîna de pe vîrfurile Tarhăușului, și-și începea meșteșugul de baci, mulgînd oile 'n strungă și mestecînd cu horpacul în căldările cu jîntiță, gînditor și pîcliș.

De cînd era copil mic în tîrla lui tatu-su și până acum, Tùlie Radu Teacă încă nu ieșise din hotarul acestei vieți, cu toate că

era un om chiabur de-i mersese vestea până 'n cele trei Crișuri și avea bani trei „oale mari“ de lut pline cu aur. Totuși de-o vreme 'ncoace din îndemnul „domn'-părintelui“, ca să dăruiască un clopot nou pentru Sfînta biserică, îl bătea un gînd nebiruit să plece ori la Pesta, ori la Viena, ca să aducă un clopot cum n'a mai fost la Brețcu de cînd lumea.

Preotul din sat, care îl ajutase atîta pe Teacă cu sfatul și-i călăuzise copiii prin școli, de-ajunseseră acum la Universitatea din Viena, stăruia pe lîngă Tùlie din toate puterile să plece la feciori și prin mijlocirea lor să poruncească un clopot să-i rămîie de pomină numele lui și al Pulheriei cu tot neamul lor.

Pe cînd îl urmărea pe Teacă gîndul acestei călătorii, Ardealul era încă în împărăția Austro-Ungurască, și Rege-crai pe acele vremuri era Franț-Iosef, despre care băieții săi îi spusese că l-au văzut umblînd prin *Beci*, fiind un om scurt la stat, aplecat de șele și cu două bărbi late. Despre curțile craiului aflase deasemenea lucruri minunate tot de la feciorii săi, care-i povestiseră că erau mari să'ncapă'n ele două cvartale din Kējdivașarhei și că'n grădina împărătească erau niște cișmele de țîșnea apa ca până'n vîrful crucii de la biserică, căzînd apoi ca pulberea în iazuri rotunde, în care trăiesc mii de pești roșii.

De dragul împăratului însă și de dorul grădinilor sale, nu s'ar mai fi dus Teacă la Beci cît ar fi trăit el, dar acum, fiindcă tot se hotărîse să facă drumul după clopot, își făcea socoteală să nu plece de acolo înapoi, până ce nu-l va vedea cu ochii pe împărat și *cășile* unde trăește el și *craița* lui.

Despre planul acestei călătorii, multă vreme nu spusese nimic nici Pulheriei, nici băieților, — dar în clipa plecării acestora, toamna, la începutul celui de-al doilea an, când își luară rămas bun, tata Teacă le spuse: bă!... Ieu, țucu-i frunția lui dîe crai, — n'or fi încă două zile până'n Crăciunu' unguresc și musai c'oi merie și ieu la voi, la Beci, să văd cășile Craiului și mîndreața dîe iazuri cu peștie dîe-ăl roșiu“. Făgăduiala asta însă nu le căzu bine feciorilor, care, după viața pe care o duceau la Viena, treceau drept fii de grof.

Deaceea cînd trimeteau cîte-o scrisoare acasă, nu uitau să adauge așa printre altele că în Viena e greu de trăit, trebuie bani mulți, și că Nemțărimea jupuește pe omul străin și că'nșfîrșit și lor li s'a urît de Nemți ca de „gălbează“ și c'ar da Viena la „toți Hristoșii“.

Tulie Radu Teacă însă nu 'nțelegea nici de cum rostul acestor vești. Dimpotrivă, cînd se ducea la domn'-Părintele ca să-i cetească scrisorile, căci el n'apucase încă să'nvețe carte, — îi cerea tot felul de lămuriri asupra călătoriei. Știa acum hotărît că din Șepsi-Sîn-Giorgiu și până'n Viena rămîne neclintit în trenul în care se va urca la plecare. Până la Beci știa Tulie drumul fără șovăire. Mai greu însă îi veni să'nvețe ce trebuia să facă de-aici înainte. Pricepuse el foarte bine că în dosul gării din Viena va găsi un *fiacăr*, dar cum era să spuie încotro să-l ducă. Pentru orice întîmplare îi dădu preotul o hîrtiuță pe care-i scrisese foarte lămurit adresa feciorilor: *Garten Gasse — vier und vierzig*. Cu însemnarea asta la mînă, ar fi nimerit la dînșii și'n crucea nop-

ții, dar și Teacă înțelegea că de foarte mare folos i-ar fi fost să țină minte aceste cinci cuvinte nemțești, cu care, chiar de ar fi pierdut hîrtia, ar fi nimerit oricînd la feciorii săi. I-a fost însă peste putință să'nvețe a le rosti bine. Il punea preotul să zică după dînsul rar, bucățică cu bucățică: „gar-ten ga-se fir und fir-țig“. Cînd rostea Teacă cuvintele așa numai parte cu parte, parcă le glăsuia cum trebuie, cînd rămînea însă să le zică pe toate la șir, le-aducea oarecum pe romînește. „Gard în gasă, făr un firțuc“ zicea Tùlie și'n gînd și'n șoaptă și'n vorbă rostită cu glas tare și'n casă și-afară și-ori unde se'ntîmpla să se găsească. Invățase acum nemțește de la Tùlie și Pulheria și ciobanii din tîrlă care, cînd își dădeau bună ziua, unul zicea: „gard în gasă“ iar celălalt răspundea: „făr un firțuc“.

Mai era numai o săptămînă până'n Crăciunul unguresc și deci numai cîteva zile până la plecarea lui Radu Teacă: toată suflarea din Brețcu, tînăr și bătrîn, luase cunoștință cu foarte multe amănunte despre plecarea lui Tùlie în țara nemțească. Părerile mocanilor însă erau împărțite. Unii îl fericeau că va face o pomenire la Sfînta biserică de care-i va rămînea legat numele. Alții nu credeau că l-ar lăsa inima să facă el așa cheltuială pentru clopot, ci socoteau că l-au scos feciorii din minte să facă un drum până la Beci și că el li se potrivește, fiindcă a ajuns în mintea copiilor. În vremea asta însă Teacă își poruncise, în Kejdi, la *Iștvan Bòlond*, cizmar vestit pe acele vremuri, — o păreche de ciubote cu tureată, cum purtau în timpuri mai vechi mocanii cei bogați, cînd se duceau Duminica la bi-

serică. Deasemenea își mai tocmise la un meșter din sat o căciulă nouă lată'n fund cît o căldare. Nevastă-sa îi cususe o păreche de nădragi de pănură albă, împodobiți cu găietane negre în dreptul buzunarelor și vreo două cămeșoaie de *îndoitură*, scurte dinainte și mai lungi dinapoi. Sara înainte de plecare, a chemat la ascultare pe toți ciobanii din tîrlă și le-a spus hotărît și cu amenințare: „Mă băeți mă!... Eu... dacă mă duc la Beci, păi voi să știți că eu acolo încă n'oi crepa. Stau ce stau și-apoi musai mă'ntorc până 'ntr'o săptămînă. Voi... cum ar fi să poruncească boreasa mniê, așa-ți face, că de nu... tîrlește dracu'n coșu vostru! Hai, mereți acu, de vă culcați“...

Cum au ieșit ciobanii, Tùlie Radu Teacă se descinse de chimiri, rosti tatu-nostu și, descuind lada în care ținea banii, își încărcă teșchereaua cea de piele cu baere de legat pe lîngă bricinar, pe care-o lua la drum ori de cîte ori se ducea la Kejdivașarhei.

— Ioi! Omule!... Nu umbla la bani cu lumnină, că ti-or vedie... și ni-or prăda, — îi strigă nevastă-sa cu vorba tare și îndesată.

— No... Hòlgoș, tu, muierie, — îi răspunse Tùlie, numărînd banii înainte. — Tu nu-mnî lătra mai mult... Punie-mnî mintenaș merindiele și priminelile 'n dăsagi, căz' eu la noapție plec pe miniecatie la vagzală, căz doar țugu-i țug și nu m'adastă nici pe minie, nici pe minie-ta!

* * *

Un „mèhet“ lung, strigat de afară, făcu ca trenul să se pună imediat în mișcare, iar călătorii smunși din căldura amețitoare a

vagonului se treziră uluiți, întinzînd gîturile spre geamuri cu ochii măriți și crunți.

Teacă, foarte nedumerit, privea de jur împrejur cu sfiala unui copil care pentru înția oară se dă'n scrînciob și, strîngînd din dinți, se ținea vîrtos cu amîndouă minile de muchea băncii. Pe urmă dădu să se ridice 'n picioare, dar șovîlcîind pe genunchi, își luă de samă că tot mai bine-i să stea jos. Dar nici jos nu se simți bine. Punîndu-și limba vălătuc între dinți se ținea acum numai în vine, c'o mină încleștată în speteaza băncii și cu alta reșchirată'n slavă, cum se țin oamenii în căruți, cînd au luat vînt caii, la vre-un prăvăliș. Cîteva clipe nu mai văzu nimic înaintea ochilor; dar după un răstimp de nesimțire i se luminară mințile. Vedeă acum cum alergau casele înapoi trecînd într'un iureș cumplit prin dreptul ferestrelor; sirmele de telegraf i se păreau că se scoboară s'atingă pămîntul și-apoi iar se înălțau lin spre vîrfurile stîlpilor, care dispăreau grăbiți, în vreme ce ogoarele înzăpedite își roteau capetele ca într'o vîrtelniță.

Încă cîteva clipe de amețală și totul se isprăvi cu bine.

— No... căz... mă pom'niește ghiavolu ăl die muierie, die-mni chiorcăie borhăile... — zise Teacă scuturîndu-și întăi sarica de pe-un umăr, apoi de pe celalalt umăr, lăsînd-o să-i cadă în voie pe bancă la spate, dar fără de voie și peste-un șold al doamnei cu pălărie, care se și feri într'o parte spunîndu-i hotărît pe ungurește să-și bage mintea'n cap, ori dacă s'a 'mbătat să iasă afară din vagon.

Teacă o privi cu nedumerire ne'nțelegînd

aproape nimic din cele rostite de doamna înfuriată, care-și scutura fusta, cu degetele, pe unde fusese atinsă de sarica mocanului.

— No... Doamnă, pungă'mni-tie strechia 'n solduri, căz' doar nu ești fișpănoaia să te-a-prinzi ca cătrănița, — îi răspunse Teacă ardelenește, cătind la dînsa încrunțat cu sprîncenele zburlite. — Nu-mni mai batie toaca'n cap, că mni-i ros mnie capu dîe năcazuri, cum mni-i ros sfircul buricului de nădragi! —

În vremea aceasta intră 'n vagon *fionio-cul țugului*, care, după obiceiul din partea locului, trebuia să știe ungurește, nemțește și romînește. Cum intră pe ușă, doamna de la fereastră i se plînsese că „Olahul“ de lîngă dînsa nu-i cuviincios.

Conducătorul o ascultă fără să-i răspundă, pe urmă se 'ndreptă cătră Teacă, cerîndu-i biletul pentru control. Acesta îl măsură pe *fionioc* din cap pănă'n picioare; conducătorul, la rîndul său, se uită și el lung la Teacă pe subț cozorocul chipiului înalt, pe urmă cercetă cu deamănuntul biletul, apoi iar se uită înfipt la mocan și iar la bilet, clătî-nînd din cap, ca și cum nu l-ar fi găsit în bună regulă cu îndreptările.

— Domnu'... la Beci... mergem?

— Păi dar undie?... Căz' doar vezi... știu că stă scris! — răspunse Teacă făcînd ochii mari spre fionioc. — No da' ce-i?

— No... mai întăi poftesc frumos la domnu' să facem pace la doamna.

— No... Căz' ce-i stric?

— Și apoi rîgăm frumos — urmă conducătorul — asta bilet n'avut ștampă pentru șnelguț.

— Ce n'are, rogu-mă?

— N'avut ștampă... Asta bèlet mèrgem ghìozîoș fore graba.

— No... pãii doară nu-i bat eu ștampa, ca să merem mai cu grabă... Asta-i treaba ălui din vagzală. Ăluia eu pițule i-am dat drept pe țanc, cît mi-o cerut, și el beletu ist' mi l-a dat.

— Te Ember! Noi încă pòftesc... musai noua còroni să mai dat, bàtem ștampa; nu batem, mindiart lăsăm gios din ghiòzîoș la dùmniata cum àjungem la vâgzală.

— Ba pe minie... nici gios din țug nu mni-i țipa și nici pițule nu ți-oi mai da, — răspunse Teacă privind în dreapta și'n stînga, roș de minie. — Eu... Fionioc-Ur, să știi mniata că nu mă trag numai dîe ieri, dîe azi, pe țug. Eu îți știu treaba la vagzală, cum îți știu treaba la strungă. He, hee!... Mere, domnule, țugu și fără ștampa 'mnitale!... Căz' doar nu-l împingi nici tu, nici minie-ta, — adăugă Teacă cu vorba ceva mai scăzută, întorcînd puțin capul după conductor, care foarte enervat pișca acum grăbit biletele celorlalți călători.

Domnul din față înțelese în acest răstîmp, că Teacă-i Valah. Deaceea, mai ales cînd doamna cu pălărie se mutase de lîngă mocan lîngă dînsul, se'ntorsese pe trei sferturi cu fața 'n spre cucoană și fără să-i vorbească nimic, numai din ciocăneala degetelor, care-i jucau nervos în speteaza băncii, îi dădea a înțelege că împărtășește și el același nemăsurat dezgust pentru Valahi. Fără să 'nțeleagă nici unul nici altul nimic din vorbele schimbate între mocan și conductor, îl fulgerau totuși amîndoi de-odată pe Teacă cu priviri piezișe din coada ochilor.

Teacă însă nici nu se gîndea la dînșii,

După ce-l repezi pe conductor, își luă înfățișare de om biruitor. Sîsîind un fel de cîntec, privea acum la vecinii din vagon, care, după ce-i stîrnise conductorul din somn, începuseră vorbă lungă, slobozind nouri de fum din lulelele cu ciubucuri încîrjoiete. Era vremea să facă și el la fel. Se dezbracă deci și de ținută și rămase numa'ntr'un pieptar cu înflorituri de jămșă verde. Cu mișcări domoale își trase apoi luleaua din cărîmbul cizmei, și cu multă băgare de seamă desfăcu crețurile *jașcăului* din care scociorî cu degetele de la dreapta o încărcătură bună de tutun bătos și negru. După ce-și umezi palma stîngă cu limba și-și potrivî tutunul grămăgioară drept în mijlocul ei, — cu degetele de la dreapta prinse a-l frămînta lung și încet, adunînd cîte-un fir sărit, cînd de pe burnuz, cînd de pe nădragi, cînd de pe mițele sariceii. Doamna îl urmărea cu dezgust.

Pufăia Teacă cît un grof, cînd trenul, fiind aproape de-o gară, șuieră, încetinindu-și mersul și în cîteve clipe se opri de-odată în fața unei mulțimi de oameni gureși, care cu pași grăbiți și cu priviri împrăștiete se'ndreptau acum spre vagoane.

Teacă, care nu mai văzuse nici-odată cum se grăbesc oamenii la sosirea trenului, se uita cu multă luare-aminte la dînșii urmărind cu deamănuntul mișcarea de pe peron. Chiar îi rîdea fața de necazul acelor care se'ncovoiau sub povara bagajelor și, absorbit cu totul de plăcerea aceasta, nici nu prinse de veste cînd s'a urcat conductorul dimpreună cu doi jandarmi kezaro-crăești, poftindu-l sau să plătească adausul pentru accelerat, sau să se dea jos din tren.

Tùlie în viața lui nu se temea de lupi, de urși, de bursuci, de mistreți, de nici o dihanie și nici de om, dar de „cătana împărătească“ cu pușca'n spinare și de drac s'a temut și el și tot neamul lui întotdeauna. Deaceea, galbăn la față, fără să mai crîcnească o vorbă, numără nouă coroane în palma *fioniocului*, care-i însemnă biletul c'o dungă roșie și i-l dădu apoi în mîină spunîndu-i foarte politicoș: „kiòseîniem sèîpen“. Teacă rămase pe gînduri. De năcaz uitase să mai tragă din lulea și stătea acum cu capul sprijinit între mîini, cu ochii pironiți în dușumeaua vagonului. Il mistuia parcă la inimă necazul că domnu' părintele nu-i spusese nici-odată despre ștampa *fioniocului*. În focul mîinii, — cu toate că Teacă, cînd vedea popă, se îndoia ca limba briceagului, — îi pomeni „ceara și lumînarea“ sfinției sale. Fel de fel de gînduri îi umblau prin cap. De altfel în mintea lui, gîndurile veneau pe rînd și numai cîte unul. În adevăr acum își mai luă de samă că lucrul s'ar fi putut petrece și altfel. Hoțul de *fionioc*, își zicea el, s'o fi înțeles cu catanele, mi-au luat banii, și acum „mînce-i gălbeaza rid dîe minîe“.

Gîndul acesta c'a fost tras pe sfoară și că l-au făcut de batjocură îi îngreuie fața ca plumbul, de parcă nu-și mai putea urni privirile îndreptate înspre călcăie. Privea în jos, dar nu vedea nimic; de-odată însă i se păru că vede ceva... Dar tot în aceeași clipă, nu i se mai păru, căci chiar vedea, — vedea ieșind de subt bancă, pe subt poala saricii, niște labe și o coadă de cîne, o coadă plină de dupuri, bătută cu scai. O cunoștea bine, era coada lui Lăioș.

Mustețile și sprincenile i se 'ngrămădîră

ponciș spre mijlocul feței, iar pielea de pe nas, ca'n fiorul unui strănut, i se 'ncreți în dungi curmezișe. Rămase un răstimp în neștire cu pumnii încheștați pe genunchi. Nu-și putea da samă cum ar face mai bine: să 'nhațe cînele de bot și să-l arunce jos din tren, ori să mai aștepte până la cealaltă gară? N'avu vreme să chibzuiască, căci domnul din față tocmai în clipa aceasta îl bătu cu mîna peste umăr. Teacă-și ridică fața spre dînsul. Domnul fără să-i spună un cuvînt, îi făcu semn cu degetul întăi în jos, spre cîne, și apoi în sus, spre un afiș de pe păretele vagonului.

El îi făcu semn din umere, că nu înțelege nimic. Atunci doamna cu pălărie, — care dimpreună cu domnul de-alături îl urmărise pe Tùlie mișcare cu mișcare, și amîndoi cu mult înaintea lui observaseră cum dormea cînele întins sub bancă la adăpostul sari-cei, — se'ntoarse spre mocan și, cu vorbă foarte răstită, îi puse în vedere să predea cînele la vagonul cu animale, căci oricum tot va plăti amendă.

— Hei, soarbă-mni-te căpușele, doamnă, — îi răspunse Teacă cu năduv. — Păi... doar cotarla nu-i a mnie... tîrlească dracu' în coșul ei, — urmă Teacă în limba lui, repezind cu călcăiul cizmei în pîntecele lui Lăioș.

La rîndul ei, doamna cu pălărie nu înțelese chiar nimic din vorbele mocanului. Ii scăpărau acum privirile de nerăbdare, așteptînd să vină conductorul.

Teacă 'n vremea asta cumpăni în mintea sa cum să se descotorosească de Laios. Deodată se gîndea să spună că nu-i cînele lui; pe urmă cugetă că-i mult mai lesne să-l dea jos la cea dintăi oprire a trenului, chiar

dacă fioniocul nu i-ar căuta pricină. Știind că opririle-s scurte și cu repezeală, pentru ca să nu mai aibă vre-un năcaz cu cînele și să nu-l scape cumva, găsi de cuviință să facă oarecare pregătiri, ca să lucreze mai cu ușurință. Deaceea, dezlegîndu-și curelușa de la brîu, s'aplecă pe brînci și ferind desagii la o parte, își împlintă degetele cu meșteșug în ceafa lui Lăioș, pe urmă-l tirî grăpiș până'ntre carîmbii cizmelor, punîndu-i strîns legătura'n gît.

Cînd sosi conductorul, domnul într'un glas cu doamna cu pălărie cerură să se scoată cînele din vagonul de oameni și să se transporte la vagonul cu cîni. Tot de-odată aduseră la cunoștință lui „Fionioc Ur“ că acest cîne în tot timpul călătoriei a fost ținut ascuns de „Olah“ sub bancă.

Mocanul, care auzea de atîtea ori pe doamna rostind vorba „kùchîo“, înțelegea că-i vorba despre cîne, se făcea însă că habar n'are; se uita pe fereastră, în vreme ce Lăioș, ținut strîns de curea între carîmbii cizmelor, zbîrlit, flămînd și mai ales pofticios ca 'n-totdeauna, cerșea cu atenție mișcările fiecărui, nădăjduind o bucată de pîne.

Intorcîndu-se fioniocul către Teacă, își trecu degetele de la mîna stîngă încoace și încolo pe sub mustețile-i blonde, pe urmă-și pipăi vîrfurile nasului.

— No... domnu' draghe!—începu el cu glas sonor și trăgănat, — avem mă rog carte pontru cînele? Ș'apoi cîne nu mîergem la vagoni cu perzone... cîne mergem cîr lada pontru cînele, la vagoni șpêțial.

Teacă, cu toate că nu prindea decît prea puțin din înțelesul vorbelor fioniocului, bănuia că-i face dojană pentru c'a luat cînele în

vagon cu dînsul. Deaceea, adînc indignat, îi răspunse că n'a știut cînd s'a urcat cotarla în tren. — „Cît am știut eu de asta, atîta să te știe pe mnieta buba cea neagră“,—adăugă el, cătînd cu dispreț spre conductor.

— Noi... tot nu știm, domnu'draghe, cînd bôgat cîne asta la vagoni, noi știm cêrem carte la mûni... Pôftesc frumos, scoatem...

— Păi ce să scot?... întrebă Teacă răs-tit. — Eu... Domnule, nu mai scot nici un creițar... Mintenaș, cum stă țugul la opreală, țip cotarla gios, și apoi nici nu vreau să știu nici de 'mniata nici de mumă-ta care ți-a dat țită...

— No, domnu'draghe,—urmă conductorul pe-un ton mai ridicat,—mnèata nem. sùpa-rat! La noi mergem tot un drac; ori țipăm gios, ori ducem la Beci, asta mnèata cum vrut făcem... Noi nu știm unde bôgat cîne la ghiôzioș, noi nu știm unde dăm gios la dînsa. Noi lăpedam aici, lăpedam acolo... lăpedam la dracu... Noi pôftesc frumos șese còrone la mûni nostru, scrim carte bun, mîngîiart bôgăm cîne la vagoni și n'avut vorbă...

Cu vorba asta conductorul, întorcîndu-i spetele, ieși grăbit din vagon, dar nu trecură două minute și se'ntoarse îndărăt întovără-șit de un domn bătrîn cu chipiu nalt în cap și'mbrăcat în'haine vechi și roase.

Se opriră amîndoi în fața lui Teacă, și'n vreme ce conductorul îl întrebă pe Tulie de unde vine, unde locuiește, amplotiatul cel bă-trîn scria într'un registru, în care trecu și semnele cînelui, dictate de conductor; pe urmă desprinse o foaie și i-o dădu în mînă lui Teacă. — No!... Acum lăsam cîne la domnu. Cîne mergem unde trêbuem. Mnèata

punem șese còrone la mûni nostru și gâtăm... lucru curat...”

Ne’nțelegînd aproape nimic din intențiile fîionîocului, — Teacă, fără să mai rostească vre-un cuvînt, se lăsă’n voia conductorului și’ncredință bătrînului cînele, cu tot cu curelușă. Bătrînul, c’o veche experiență, făcu din curelușă un laț cu meșteșug și-l aruncă în botul cînelui care porni fără murmur după amplotiat. Teacă, îmbujorat de minie, scotea acum din chimir cîte-o monedă și numai cîte una, frecîndu-le pe fiecare între degete, ca să nu treacă cumva două lipite drept una; numără cu băgare de seamă șase coroane în palma conductorului, care îi mulțumi cu’n surîs politicos.

Nu trecuseră decît trei ceasuri de la plecarea din Sepsi-Sîn-Giorgiu, și Tùlie Radu Teacă se săturase pănă’n gît de necazurile pe care le’nțîmpinase într’această anevoioasă călătorie. Mai cu seamă, întîmplarea cu Lăioș îl amețise. „Șese coroane!” — repeta el din cînd în cînd cu adîncă părere de rău. Șese coroane, după socoteala pe care și-o făcea el acum, însemna prețul unei oi bîrsane. Mai adaugă la pagubă și curaua pe care n’ar fi dat-o nici pe-o coroană și pe care nu îndrăznise s’o mai ceară înapoi de la fîionîoc, de teamă ca să nu plătească iar vre-o taxă.

Teacă, de necazurile prin care trecuse, flămînzise de-al binelea. Trase deci de sub bancă desagii legați mocănește. Intr’o parte avea priminele și două beșici de brînză pe care le ducea lui Șpûrie și lui Decebal, iar de cealaltă parte atîrna în cumpănă o pîne făcută de nevastă-sa, și cîteva căpățîni de

usturoi tomnatic. Cu toate că era în postul Crăciunului, Pulheria se gîndi că omului i s'ar cuveni la drum și-o bucată de slănină afumată, și'n adevăr Tùlie scoase acum, c'un surîs de rară mulțumire, un palmac de slănină cu șoricul gros și cam cu păr.

Cele mai plăcute clipe din viața lui Teacă erau: cînd mîncea și cînd se culca. Incolo muncea, dar nu din plăcere, ci dintr'one'nfrîntă chemare a vieții. Acum se ducea la Viena, mînat de îndemnul sufletului său întru căutarea unei pomeniri veșnice, călătoria însă nu-i făcea nici o plăcere; și aceasta era tot un fel de treabă, de care se săturasă pănă'n gît. Deaceea pănă a doua zi la amiază, ca să-și alunge urîtul, își făcu rost tot de-un somn și de-o mîncare; și'n felul acesta trecu ziua, trecu noaptea întreagă și a doua zi, tocmai cînd se pregătea să-și întindă iar masa, intră pe ușa vagonului un „fionîoc“ nou. Era un om roșcovan, ras de barbă și de musteți, un Neamț curat, care nu știa nici o altă limbă decît nemțește. Teacă băgă de seamă că acesta trecea pe rînd pe la fiecare, și strîngea biletele într'o geantă. Tot cu prilejul acesta, el își roti privirile 'n toate părțile și observă că'n fața lui nu mai era nici domnul, nici doamna cu pălărie, care se scoboriseră din tren la Buda-Pesta — ci se găsea o femeie mai bătrînă decît Pulheria și o fetiță bălană, care ținea 'n brațe o păpușă ce închidea ochii cînd o culca, și-i deschidea cînd o ridica în picioare, — o minune care-l făcu să rămie înlemnit.

Cînd ajunsese în dreptul lui, Neamțul zîmbind își duse degetul la chipiu, dar Teacă

fără să-l observe stătea neclintit cu ochii spre păpușă.

— Bitte, Fahrkarte! — rosti conductorul.

Teacă tresări, cu privirile spăriete spre dînsul. — Neamțul îi surîse și-i făcu semn să-i dea biletul. Cu mișcări pripite scotoci în chimiri, și-i întinse o hîrtie păturită: adevărîța pentru cine, în care era învălit și biletul de călătorie.

Conductorul desfăcu hîrtia, cercetă mai întâi biletul, pe care-l aruncă 'n geantă, pe urmă cu adevărîța'n mîna îi explică unde trebuie să meargă la oprirea trenului, ca să-și primească cînele. Firește că pentru dînsul ar fi fost greu să'nțeleagă ce are de făcut chiar de i-ar fi vorbit romînește. Ridică din umere, răsfrîngînd buza în jos, în semn că nu înțelege nimic din ce spunea conductorul. Acesta surîse cu multă bunăvoință și-i făcu semn din mîna să stea liniștit. Pe urmă ieși grăbit trecînd în vagonul de-alături. Tălie, uluit și îngîndurat, că iar va mai plăti vre-o taxă, repunță deocamdată la gîndul de a mai ospăta, dar tot în minutul acela conductorul se întoarse înapoi, în vreme ce mocanul înmărmuri cu mîna'n chimiri, gata să scoată alte coroane. Neamțul însă căuta acum să-i explice prin semne ceea ce mai adinioarea nu izbuti să-i lămurească prin cuvinte. Deci mai întâi îi arătă, cu mîna întinsă spre fereastră, c'a ajuns la Viena; apoi îi făcu semn, cu degetul înspre pămînt, că se oprește îndată, și înșfîrșit, scuturînd cu mîna de poala sariceii, îi dădu a 'nțelege să se 'mbrace repede. În adevăr Teacă a înțeles numaidecît c'a ajuns la Beci. Privind o clipă pe fereastră la casele cu atîtea rînduri, care fugeau înapoi, și

la hogegile nenumărate de cărămidă roșie ce fumegau în slavă, ca niște lumînări uriașe, își întoarse fața spre conductor c'o bucurie ce-i licărea în colțul pleoapelor. Fioniocul însă-i făcea acum niște semne pe care Teacă nu le înțelegea deloc. În repetate rînduri țutui Neamțul din buze și, cu mîna întinsă în jos și 'ntr'o parte, ca și cum ar fi ademenit un cîne c'o bucată de pîne, se uita înspre Teacă și apoi arăta cu degetul spre ușa din celalalt capăt al vagonului, spre coada trenului. Tùlie se uita nedumerit cînd la buzele Neamțului, cînd jos într'o parte, cînd după deget spre ușa din celalalt capăt, dar nu înțelegea nimic...

Cînd trenul se apropie de stație și-și încetini mersul, trîncănind cu scrișnete de fierărie pe la macazuri, conductorul plecă în treaba lui, dar cînd să iasă se mai opri un moment cu fața înspre Teacă, închise strîns de două ori din gene și-i făcu semn din buze să stea liniștit și fără grijă. Teacă însă nici măcar nu-și mai bătea capul să-l înțeleagă. Cînd se ridicară ceilalți călători, se ridică și el, săltîndu-și desagii pe umăr, dar ne'nțelegînd rostul la oprire, nu se așeză la timp în linia călătorilor care începuse să se scoboare, așa încît a fost silit s'aștepte să-i treacă toți înainte. Mai rămăsese acum numai cîțiva călători, cînd apăru iar conductorul, și s'apropie de Teacă cu fața foarte îngăduitoare și cu foarte multă bunăvoință să-l ajute. Ii făcu deci semn din ochi și din deget să-l urmeze. Tùlie, zăpăcit cu desăvîrșire, îl urmă fără să cuvinteze.

Trecură mai întăi printre două dealuri de baloturi și pachete, unde zeci de cărucioare cu două roțile, împinse de Nemți

grași cu țigări groase'n gură, încărcau și descărcau bagaje. Ceva mai încolo trecură pe lângă locul anume hotărit pentru descărcatul păsărilor, unde stăteau clituri-clituri de cuști cu găini, rățe, găște și alte angării. Încă câțiva pași mai departe și se opriră la locul unde se debarcă cîinii din trenuri, într'un fel de șopron, unde, de-o bară lungă de fier înțepenită în stîlpi bătuți în pămînt, erau legați vreo douăzeci de cîini, care-și așteptau stăpîinii.

Erau felurite soiuri de cîini : unii albi și lăptoși parcă lucrați din țesătură de sarică, alții mici ca niște trepăduși cu pielea ruginie și golașă. Pe la mijloc, vreo doi cu părul ciuciuleți de parcă erau lăuți atunci. Mai înspre celalalt capăt erau cîini mai mari, dar chiar în fund printre niște dulăi cu lanțuri strălucitoare prinse în zgărzi late, stătea Lăioș cu botul întins pe labe, legat scurt cu curaua și foarte plictisit.

După un semn al conductorului, Teacă se opri în ușa șopronului și se uita, însă fără să se mire din cale afară, căci „cotarle“ avea el mai multe și mai vrednice în tîrla lui din Brețcu. Cu mare curiozitate privea însă la cîinii cei mici și pieriți ca trepădușii, în vreme ce omul de serviciu, după indicația conductorului care-i dădu adevărîța, dezlegă „cotarla“ și, mai mult tîrîș, o ducea spre Teacă trăgînd-o de curălușa care-i învingea încă botul.

Cu ochii bolhăniți ca la o vedenie, Teacă căta acum spre Lăioș, care, recunoscînd pe stăpînu-său, își ascuți urechile și dintr'o dată cu tot cu curea se smunci din mîna păzitorului, tupilîndu-se o clipă pe picioarele de dinainte. Pe urmă se azvîrli cu labele în

poala saricei lui Teacă și, scheunînd de bucurie, fîșni chiorîș printre picioarele șefului, alergînd iepurește, cu urechile pe spate, cu coada drug, și-apoi buluc peste țurloaiele mocanului. Tûlic mai să se prăvale, așinîndu-i calea cu minile ridicate, fierbea de mînie și scuipa după dînsul ca după diavol.

Păzitorul însă, un om deprins cu cîinii, îl prinse numaidecît și îl dădu în primire.

— No!... Drace!... Căz' tot acu 'mni te mîiestec în măsele. Să știi tu... că eu aci la Niemți mni te spînzur și mni te mînc cu sare... Haida meri, cotarlă spurcată, tunie dracu'n tinie! — rosti el vînat de mînie, luînd drumul înapoi pe unde venise, pînă pe peron, de unde-l scoase un slujitor din gară petrecîndu-l pe subț un tunel întunecos, despre care-i spusese domn' părintele.

* * *

După mai multe încurcături, Teacă ajunge, cu Laios de curea, la casa unde locuiau băieții lui. Aici află că aceștia fuseseră siliți să se mute — în urma unui scandal pe care-l făcuseră — și nu-și lăsaseră noua adresă.

Dar făr' de băeți, își făcea el socoteală că trebue să puie cruce și clopotului și drăguțului de împărat și iazului cu peștele cel roș de la curțile Mărici Sale. Potrivit sfatului lui domn' părintele, cel mai bun tren de plecat înapoi spre Sepsi era acel care pornea din Viena la miezul nopții. Își puse în gînd deci să ia drumul înspre gară, cum a trece ceva-ceva vremea de amiază. Cătînd spre soare, văzu că-i tocmai ceasul prînzului și n'ar strica să ospăteze, cît va mai sta acolo pe muchea gardului. Se muncea acum cînd cu unghiile, cînd cu dinții să deznoade

o băeră de la desagi cu mîncare, — lucrare destul de anevoioasă, la care participa și Lăioș cu sprijinul său sufletesc, cînd tocmai atunci se opri, privind spre Teacă, un ofițer. Era un Român ardelean, care după obiceiul timpului servea într'un regiment din armata imperială din Viena și care a fost într'adevăr surprins, cînd a dat cu ochii de-un Român neaoș cu cușmă, cu sarică, cu desagi, cotarlă... Un mocan vrednic din Carpați, să-l înfilnești prin Viena, nu era ceva peste puțință, dar oricum, era o priveștiște din cale-afară de rară, care trezi în ofițerul de honvezi o îndreptățită admirație pentru această pitorească figură dacică.

Teacă însă, care stătea mestecînd cu obrazul aplecat pe gura desagului, cum stă bărzăunul în cupa florii, nici nu prinse de veste că ofițerul se oprise acum chiar lîngă dînsul.

— Bun sosit la noi, tată-baciule, — rosti el întinzîndu-i o mînă voinică.

Teacă tresări la vorba asta, ridicînd capul din traistă, ca un cal spăriet.

— Căz' bun găsit și eu la domniea-voastră, — răspunse Tùlie apucîndu-i mîna, rămînînd o clipă nedumerit cu îmbucătura nemestecată — Dar mînce-te bieșugu, că dîe undîe mă cunoști ?

— D'apoi mni te văz ieu 'că mni-ești mocan dîe-al nostru dîe prin părțile Ciucului... Eu încă mni-ți-s din Săghișoara.

— No... minunea lui Dumniezeu Sfîntu, binîe că mni te-a scos Hristos înaintîe, — grăi Teacă cu bucuria în obraz, — n'o spunîe-mni, Mărită Cătană, nu cunoști pe feciorii mniei: Șpurică și Bălică, care sînt de 'nvață aici la Universitetu 'mpărătesc?

— Nu-i cunosc, Tată Baciule, — răspunse ofițerul înălțînd din umere, — dar numai-decît te-oi îndrepta aici nu dieparte la o ospătărie, undie mîncă mulți junî die la noi, și die nu i-i afla acolo chiar pe feciorii dumitale, — musai că-i afla pe alții, care or fi știind die dînșii.

Cînd auzi Teacă că s'ar putea să dea de rostul feciorilor, c'o grabă pe care încă n'o cunoscuse până atunci, legă băerile desagilor și, mulțămît cu cît îmbucase, apucă 'n mers grăbit după ofițer, care-l băgă cu tot cu cîne într'un restaurant renumit la Viena, unde mîncau pe-atunci mai cu samă călătorii care veneau din Sudul și din Răsăritul Europei. In serviciul acestui restaurant erau zeci de chelneri de toate neamurile și de toate limbile, — ceea ce atrăgea și pe Romînii de pretutindeni, dar mai cu samă pe cei din Ardeal, care-i pusese chiar numele de ospătăria la „Vatra lui Traian“.

Aici ofițerul îl puse pe Teacă la o masă, așezată tocmai în partea unde servea un chelner din București, sfătuindu-l s'aștepte, că îndată vin Romînii să ospăteze și printre dînșii trebuie să fie și studenți, care i-or fi cunoscînd feciorii.

Luîndu-și ziua bună, plecă spunîndu-i că se întoarce îndată, iar Teacă, dezbrăcîndu-se de sarică și de țindră, legă pe Lăioș de piciorul mesei, cum vedea că mai stăteau legați și cîinii altora.

Acum îi venise inima la loc; simțea el că Dumnezeu îi poartă de grijă și că necuratul ieșise din cîne și plecase pe pustii. In nădejdea că'n tot timpul ar putea să-i între băieții pe ușă, porunci chelnerului să-i dea o măsură de rachiu. După ce bău un pahar

de băutură, gîndurile i se împărțiră cînd la clopot, cînd la Pulheria, cînd la feciori, cînd la tirlă. Iși aminti că'n tren, pentru slănină, făgăduise să-i ducă nevastă-sa ce-or avea Nemții mai bun de mîncare, de-ar fi să fie cît de scump. Pîndind deci clipa cînd se întoarse chelnerul, îi făcu semn din mînă arcuind brațul ca și cînd ar fi chemat să vie la dînsul vre-un mocan de pe-un vîrf de munte.

— No... domnișorule, — se'ndreptă el cu vorbă lată către chelnerul care știa romînește, — cu iertăciune mă rog, că fac întrebare: spunie-mni dumniata ce mîncare îi mai dintr'ales aici la ospătăria mniavoastră? Din cîtie *plese* aveți, rogu-mă să-mni dai un fel, din care-mni mîncă numai dōmnii cei bogați și grofii.

Chelnerul, care'n timpul cît îi vorbise Teacă îl cercetase cu privirea bucățică cu bucățică, își întoarse capul un moment spre tejgheaua pe care erau clituite sute de soiuri de gustări, și amintindu-și că în ceasul acela chiar le sosiseră stridii, îi spuse lui Teacă:

— Avem stridii de Ostanda, domnule, foarte bune și foarte proaspete, dar vă spun drept că la preț sînt cam piperate... dar garantate!

— Ce-aveți? — întrebă Tùlie, foarte nedumerit.

— Stridie excelentă!

— Strighie? — rosti mocanul încrețindu-și fruntea. No... și apoi mîncă grofii din aiea?

— Cum să nu? — făcu chelnerul mirat. — Mămîncă numai ai care are bani.

— No, ș'apoi bunie-or fi la gust?

— Minunate!... E oameni care cere o dată zece, cincisprezece bucăți, — adăugă chel-

nerul, îndreptîndu-se spre-o masă, unde-l sunase.

— No... dă-mni una de alea, — rosti Tùlie, făcînd un semn din mîna ca și cum tot în clipa aceea și-ar fi luat de samă să-i spună să nu-i aducă.

Dar chelnerul tot atunci îi și puse dinainte o stridie închisă în găoacea ei pe-o farfurioară.

Teacă o privi pe din toate părțile cu uimire. Ca înfățișare nu-l mulțumi de loc, căci printr'un lucru bun și scump, el înțelegea și ceva mare.

— No... domnule !... Minunat de mnică mni-ți-i ștrechiea asta, și-apoi spune-mni, rogu-te, cum vinie făcută, căz' văz că are coajie?

Zicînd o apucă între degete și dădu să muște dintr'însa.

— Al nu, domnule, făcu chelnerul oprindu-l cu mîna — asta e vie, e adusă tocmai din Mare și nu se mănîncă așa, întîi trebuie deschisă.

— Cum vie? — întrebă Teacă, ferindu-și capul mai într'o parte. — Și dîe undîe zici c'o aduce?

— De la Mare, o prind pescarii cu corăbiile.

Cînd auzi Teacă de corăbii, clătină din cap cu uimire și cu luare aminte se uită la chelner care, după ce-o deschise, îl învăță s'o presure cu sare, piper și-apoi s'o înghită nemestecată. Cînd îi spuse cum s'o înghită, chelnerul își duse mîna căușel în dreptul buzelor și sorbi, imitînd și din ochi și din gît pe cel ce mînîncă stridii. Cu deosebită încordare se uita la chelner și-i urmărea mișcările și Lăioș. Chelnerul trecu pe urmă în altă parte, în vreme ce Teacă, luînd sare dintr'o solniță cu degetele, frecă

stridia cu de-amănuntul prin toate creșturile. Dezlipind-o apoi din găoace, cu fața înălțată, o răsturnă în gura-i larg deschisă, dar cînd s'o împingă în gît de pe spinarea limbii, îi țîșni afară printre buze, lunecoasă, oprindu-i-se pe genunchi între faldurii nădragilor.

Cu foarte mare băgare de samă și cu mișcările cu care ar fi prins o păsărică, o culese de pe nădragi încercînd-o iar pe găoace și din nou, ținîndu-și limba covățică, îi făcu vînt în fundul gîtului, dar tot în clipa aceea stridia zbură căzînd sub masă, de unde-o culese Lăioș care, clefăind-o de cîteva ori, spre uimirea lui Teacă, o lăsă și el să cadă jos, prin colțul gurii.

— No... asta încă-i tare minunat! — rosti Teacă ridicînd stridia dintre picioarele cînelui, potrivind-o din nou la locul ei în găoacea pe care o închise și-o puse iar pe farfurioară. — Asta musai că nu stă nici în Pulheria!... Ștrechie dîe asta mînce Nemții... căz' nici eu, nici boreasa mîne n'om mînce, să ni-o dea și pe-un creișar, — zise Teacă foarte năcăjit că nu dăduse peste ce căuta.

Tocmai în vremea asta se reîntoarse în restaurant și s'așeză la o masă, lîngă el, ofițerul cu care venise aici.

— No?... Tată-Baciule, aflat-ai unde-ți sînt feciorii? — întrebă el dezbrăcîndu-și mantaua.

— Nu încă, da' mare-i Dumniezeu-Sfîntu', — răspunse Teacă, privind cu evlavie la găitanele de aur de la pieptul ofițerului.

— Băiete, strigă ofițerul cu vorbă aspră, bătînd cu cuțitul într'un pahar, văd c'au picat stridii. Țîpă-mni mintenaș cinci bucăți.

Frecîndu-și mînele salută apoi în dreapta și'n stînga, ca un om bine cunoscut de clienții obișnuiți ai restaurantului.

Cum îi aduse stridiile, ofițerul le deschise pe rînd una cîte una și, potrivindu-le din piper, sare și alămie, le înghițea c'o plăcere de om pățimaș, sugînd din fiecare găoace și cea din urmă picătură de zamă.

În vremea asta Teacă, cu mîinile încleștate pe pîntece și cu buza de jos foarte scoborîtă, privca spre ofițer și parcă nu-i vedea să creadă ce vedea cu ochii. Cînd îl văzu înșfîrșit că înghiți și cea din urmă stridie, cum ar sorbi o lingură de jîntiță, se sculă'n picioare și, îndreptîndu-se cătră dinșul, îi spuse cu sinceră nedumerire.

— Rogu-mă, Sfințită catană, spunie-mni și mnie cum înghiți strechia asta, că eu încă mult aș vrea să știu s'o mînc; și boresei mniile tare-aș vrea să-i duc mîncare nemțească, dar nu știu cum s'o bag în minie, că nu-mi mere pe beregată, musai țipă afară din trup și nu stă 'nuntru, ferit-o Hristos Sfîntul.

— No drace! — făcu ofițerul, rîzînd cu gura larg deschisă. Păi, tată-baciule, asta nu-i nici caș, nici urdă ca s'o mesteci. La asta numai sare și piper îi pui și apoi o dai pe gît, și... mîiere îmbălată.

Vorbînd, căta cu ochii printre mese pe chelner, dorînd să mai comande o porție ca să-i arate și baciului cum să 'nghită stridiile.

— No... ia-mni dă-o la minie pe-acea de pe masa mnitalie să-ți arăt eu cum să faci, că mnie mintenaș îmni mai aduce înc'un rînd și după ce-i lua sama la minie, îndată îi înghiți și mnieta nu una... dar nouă. No! Cată ici la minie! Mai dintăi mi-o lucrî din

sare și din piper, pe urmă-i storci țitron cît ți-i gustu, și-apoi cască gura și arunc-o drept în vatra gîtiței, — se duce unsă, de n'o mai scoți nici cu cața.

Zicînd, ofițerul luă stridia de pe farfurie, o deschise în două părți, îi presără cu repezeală sare și piper și-o sorbi ca pe-o spumă, de rămase Teacă uluit,

— No... Sfințită Catană, — zise Tùlie lovindu-se cu palma peste frunte, — căz' nu-mai cît eu încă asta nu 'nțeleg!... Asta ori e drac, ori mni-i minunea Maicei Precistei... Văz că mniata ai înghițit cinci strechii a mnitale și cu una a mniē șese... și nici una nu țipă afară din trup; da, ieu pe-a mniē am înghițit-o o-dată și-am țipat-o afară, tomnai colea pe nădragi; am înghițit-o a doua oară și-am țipat-o la pămînt; a înghițit-o apoi cotarla și-a țipat și din cotarlă; iar acum ai înghițit-o și mnieta, dar la mnieta stă 'nuntru... asta, zeu că-i minune cerească.

N'apucă însă Teacă să mîntuie vorba, și ofițerul galbăn la față se ridică de pe scaun și, clătinîndu-se, se grăbi să iasă pe o ușă lăturalnică, în vreme ce Tùlie cu glas de om biruitor striga cătră Nemții care se adunaseră să vadă ce se'nîmplase cu ofițerul:

— No!... Zeu, eu i-am spus... că mîncarea asta nu stă'n trup, asta țip'afară și din om și din cotarlă!...

În vreme ce Teacă cu fața roșie, ca și cum ar fi cîștigat un rămășag, repeta mereu cătră cei din jurul său: — no, bată-l Precista lui de Catană!... Eu i-am spus că mîncarea asta nu stă'n trup, — mesenii curioși, ridicați de pe la locurile lor cu șervetele prinse'n piept, îl ascultau fără să înțeleagă

nimic, cu ochii măriți spre dînsul, întinzînd gîturi lungi peste umerii celor din față. Stăpînul restaurantului, un om scurt și pleș, stăruia cu vorbă blindă, punînd mîinile cînd pe spatele unuia, cînd pe ale altuia, rugînd pe fiecare în parte să-și reia locul la mese, asigurîndu-i pe toți că domnul ofițer e bine și că n'a fost nimic de cît o trecătoare indispoziție.

Vestea însă despre otrăvirea cu stridii a unui ofițer din armata imperială, la renumitul restaurant „Astoria“, se răspîndi într-o clipă în oraș, punînd în mișcare chiar comisariatul general al poliției kezaro-crăești. Pentru lămurirea împrejurărilor în care s'a petrecut faptul, și chelnerul și Teacă au fost poștiți la interogator în biroul „ober-polițaiului“.

Cînd ieșiră ei de-acolo, Teacă își aduse aminte de vorba domn' părintelui, că la întoarcerea înapoi are un tren la miezul nopții, care-l duce de-a dreptul până'n Sepsi-Sîn-Giorgiu. Nedumerit și'nfricoșat de întrebările la care a trebuit să răspundă la poliție, cu tălmăcirea chelnerului, se lepădă și de Crai și de feciori. Pe prețul unei coroane, chelnerul îl scoase pînă'n bulevardul care ducea la gară. Cu căciula cumpănită pe frunte și încotoșmat cît o căpiță în sarica-i mișoasă, mergea Tùlie Radu Teacă grăbit, ca nici-odată, dînd boldiș prin valurile de oameni, mînat de gîndul de-a ajunge cît mai degrabă la Pulheria și la tîrla din Brețcu. În urma sa, legat de curea, pășea Lăioș, purtîndu-și țanțos și demn coada bătută'n scai și'n ciulini de pe Tarhăuș,

Țăranul și coasa

Întîmplarea făcu să fiu odată de față, cînd intră un țăran într'un magazin de fierărie.

— Bună ziua! zise dînsul.

— Ce dorești?

— Aș vrea să cumpăr o coasă...

Negustorul se repezi și trînti pe tejghea un mănunchi de coase.

Țăranul se uită la ele chiorîș, cu niște priviri dușmănoase, apoi, întorcîndu-se cu dispreț și strîmbînd din nas, zise:

— Aș cumpăra d'alea cu pajura tunului.

Negustorul dădu la o parte coasele cu cap de taur și aduse vreo cîteva din cele cu pajura tunului.

— Da parcă mai sînt acolo — mormăi țăranul peste umăr.

Prăvăliașul, om răbdător, aduse îndată toate coasele însemnate cu pajura tunului. Țăranul își alunecă ochii peste marfă, dar nici n'o atinse. Clătina din cap gînditor.

— Ei, ce-ți mai lipsește?

— De, mă gîndesc că tot mai bine o fi să aleg una din cele cu cap de taur...

Negustorul n'avu încotro ; încărcă tejgheaua din nou cu coasele cele dintîi. Acuma însă văzu și țăranul că-și face de cap,

și deci luă din grămadă o coasă la nime-reală.

Închise întâi ochiul drept și cercetă coasa cu deamănuutul, apoi închise pe cel stîng, ținînd-o înaintea, cu vîrful în jos. Pe urmă o ridică în sus și o mai privi așa o bucată de vreme.

— Cît ai cere pe ea? Țîfni către negustor așa ca cu gura altuia.

— Patru lei.

— Pe coasa asta? întrebă țăranul batjocoritor. Asta nu se poate!

O îndepărtă puțin și trase cu mîna o linie în aer, să vadă cum ar veni, dac'ar avea coderiște, apoi o ciocni cu degetul arătător și înșfîrșit o îndoi pe genunchi.

— Hm... ei... va să zică nu glumești?

Negustorul se jură pe tot ce are mai scump că nu i-o poate da mai efitin, deoa-rece și pe el îl costă patru lei în cap.

— Păi nu vezi d-ta că nu-i călită cum se cade?

— Mă rog, asta-i fabricată din cel mai fin oțel englezesc.

— Ia nu te mai face caraghios ! Trebuie să fii orb să nu vezi că e prefăcută dintr'una veche...

— E o marfă minunată, care o să ție pînă la moartea d-tale.

— Dacă cumva nu s'o rupe în otavă — zise țăranul rîzînd.

— Coasă ca asta n'ai avut d-ta, de cînd ești pe lume. Mă rog, n'ai decît s'o cercetezi mai bine și să vezi...

— Ași, ce să mai cercetez? Coasa-i coasă, una ca și alta. O iau pe care-mi cade în mîină... Ei, spune-mi verde, cît ceri pe ea,

că n'am vreme de pierdut. Am o mulțime de treburi prin țîrg...

— Ți-am spus o dată: patru lei!

— Dar bine, domnule, pe ce ceri d-ta patru lei, pe ce?...

Și zicînd aceasta începu să cerceteze coasa din nou, iar ca să o vază mai bine, ieși în stradă. În prag însă se întoarse și strigă:

— Ia scama, că mi-am lăsat înlăuntru pălăria!

Afară razele soarelui tremurau și alunecau vesele pe oglinda albăstrie a fierului. Țăranul duse coasa încetinel la gură, suflă și așteptă cu adîncă evlavie, pînă ce aburii o întunecară o clipă și apoi se limpeziră iarăși, numaidecît. Pe urmă o atinse de cîteva ori cu vîrful de trotuar, făcînd-o să clîncăie.

— Cam ciudat sună — mormăi dînsul, întorcîndu-se alene în prăvălie. O dai cu trei lei și cincizeci, sau n'o dai?

— Ei bine, fie! Deoarece e vorba de d-ta, hai să rămîn eu de pagubă, ia coasa cu trei lei și șaptezeci și cinci de bani!

— Doamne ferește... Ce-ar zice feciorii mei cînd ar afla c'am dat atîta?... Ei, o dai, ori n'o dai?

— Mai ieftin nu pot s'o dau.

— Atunci să rămînem sănătoși!

Ieși; dar din mijlocul străzii se întoarse repede înapoi, mai strigă o dată:

— O dai, ori n'o dai?

— Nu, n'o dau.

Țăranul își mototoli zăpăcit pălăria un-suroasă între degete.

— În viața mea n'am avut treabă cu un om mai fără suflet ca d-ta... de cînd țin eu

minte... Știi ce, domnule, pun coasa de-o parte, am să mă mai gândesc nițel afară...

După vre-un ceas de vreme veni însoțit de o rubedenie.

— Am venit — zise dînsul, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte. Dumnealui e cumnatul meu. Ne-am sfătuit să cumpere și el o coasă, că doară cînd cumperi două, se cuvine să le iei mai ieftin...

— Mai ieftin nu le pot da, ți-am spus-o de o mie de ori.

— Gîndește-te bine, domnule, să nu-ți pară rău!

— Nu, nu. Nici să nu ne mai răcim gura.

— Va să zică, nu vrei să lași nimic. Nici măcar un ban? izbucni țăranul furios.

— Nici o para — răspunse hotărît negustorul.

— Ei, acu ce să mai zic? adăugă țăranul mai împlînzit.

— Zi ce-ți place. Eu nu mai stau de vorbă cu d-ta.

— Ai, ai, nu te mai supăra și d-ta așa, ca o cucoană bătrînă. Dacă ți-e scumpă vorba, hai dă mîna!

Și țăranul, mulțumit, dădu mîna cu negustorul.

— Așa. Iacă ne-am învoit. Cîine să fie cine nu se va ține de tocmeală...

Cu o încetineală sărbătorească începu să-și descheie pieptarul. În vremea aceasta însă nu-și luă deloc ochii din colțul unde răzimase coasa cumpărată. De-odată i se năzări că coasa e mai strîmbă și mai mică decît aceea pe care o alesese. Iscodi cu priviri mînioase personalul prăvăliei, apoi ridică coasa și-i cîntări greutatea.

— Asta-i altă coasă! strigă dinsul întărit. Poți să spui ce vrei, asta nu-i coasa mea!...

Și repede își încheie nasturii lucii de coșitor ai pieptarului.

— Cum să nu fie asta coasa d-tale? Vino-ți în fire, nene, altmintrelea o să-mi ies și eu din țîțini!

— Nnda, hm... hm... Cine dracu m'a pus să ies din prăvălie. Sînt și eu de vină, ce e drept!... Ei, acu ce mă fac?...

— Îți spun că asta-i coasa ce-ai ales-o.

— Asta? Parcă eu n'am ochi să văz?

O ciocni cu degetul, o îndoi pe genunchi, o scoase în stradă, o zîngăni de trotuar și veni cu ea, pleoștit, în magazin.

— Asta nu-i coasa mea!... Pe asta nu dau mai mult de trei lei și cincizeci!

— Nu umbla cu matrapazlicuri, nene!... Dacă nu-ți place asta, poftim, alege-ți alta. Găsești aici cîte dorești.

— Ce, crezi dumneata că sînt nerod să mă apuc din nou să-mi bat capul alegînd? O iau pe asta, dar mai ieftin, fiindcă e mai slabă ca cea dintîi.

— Aiurezi, neică, aiurezi!

— Cum? Adică vrei să rămîn eu de pagubă? Nu te-ar durea pe d-ta sufletul să-mi iei mie două prețuri?

— Hai, scoate banii degrabă și nu mai clămpăni degeaba!

— Bine — strigă țăranul amărit — să ai d-ta dreptate! Dar cel puțin să împărțim cei douăzeci și cinci de bani, să nu rămîn eu cu toată paguba!

— Rămîne așa cum am spus.

— Ei, dacă e așa, ia-ți banii!...

Incepu iar să-și descheie pieptarul, din al cărui buzunar scoase, cu multă băgare de

seamă, o piesă de doi lei și o întinse negustorului.

— Ceilalți îi strîng acușica!

Dintr'alt buzunar al pieptarului mai scormoni patruzeci de bani, iar dintr'un al treilea alți zece bani.

— Uite cincizeci de bani...

Apoi vîrî mîna în buzunarul cioarecilor, unde găsi șaptezeci și cinci de bani.

— Cincizeci de bani cu șaptezeci și cinci fac un leu și douăzeci și cinci. Acu cît mai trebuie?

— Incă cincizeci de bani.

— Cincizeci? Hm... Nu cred să mai am atîta.

În vremea aceasta, cu mutra cea mai nevinovată din lume, pîndea ochii negustorului, parcă ar fi vrut să-i citească gîndurile.

— Adică... Ia stai nițel... Unde dracu i-am ascuns? Aha, în nodul basmalei!

Intr'adevăr, din colțul boțit al unei basmale roșii, mai scoase douăzeci de bani.

— Aștia au fost cei din urmă — zise dînsul prietenos. De unde nu-i, nici Vodă nu poate lua!

— Incă treizeci de bani! stăruie negustorul fără milă.

— Ei, acu lasă, nu mai zice nimic; coasa și așa nu face două parale! Și nici nu mai am bani la mine, că ce bruma mai am, i-am uitat în căruță, în suman. Cred că nici d-ta nu-mi poți cere să alerg atîta amar de loc pentru cîțiva gologani. O să ne răfuim noi altă dată ca oamenii cinstiți!

— Mie să-mi plătești pe deplin! Du-te de adă parale, că coasa n'are să fugă pînă te întorci d-ta!

Atunci țăranul de-odată făcu pe jignitul.

— Ce? Adică n'am eu la d-ta cînste de cîțiva gologani? Știi d-ta, domnule, că tata și cu bunicu-meu au fost primari? Mie nu-mi trebuie mila nimănui, să știi d-ta! Cum-nate, aruncă-i treizeci de bani și hai să plecăm!

Iși luă posomorît coasa și se îndreptă spre ușă. În prag însă tot se mai întoarse o dată cu fața schimonosită, plină de dispreț, și, făcînd să licărească coasa în lumina soarelui, strigă triumfător:

— I-ascultă, domnule! Să știi de la mine că asta-i cea mai bună din toate coasele d-tale; celelalte toate nu fac două parale!

Sfârșit de manevră

Ne întorceam din manevre. Veneam de la București și mergeam la Pitești la regiment. De drum lung, nu știu de ce, îmi ieșise o trîntitură în talpa piciorului. Era un zăduf de gîfiiam toți, leorcă de nădușeală, iar pe șosea un praf de ne'neca sufletul. Cu ranița grea în spinare și zăduful de foc, ostenisem și, tot șchiopătînd mereu din pricina bubei, îmi ieșea o scurtă în vîntre.

Căpitanul nostru mergea pe sub poala pădurii, ferindu-se de soare și de praf. Eu începui:

— Trăiți, domnule căpitan, am o bubă la picior, nu mai pot merge în front.

— Ait, ait!

— Domnule căpitan, nu mai pot.

— Moași-ta pe ghiață!... Mergi nainte!

— Ei, istoria naibii, mă gîndii eu, o să fac o scurtă la picior tocmai acuși în sfîrșitul manevrei.

Mersei înainte. Praful ne'neca. Eram toți plini de praf, de sus pînă jos: mustăți, sprîncene, păr, doar ochii ne sticleau în cap. Eram tocmai la jumătatea pădurii „Riiioasa“, și p'acolo, or d'o fi bătut vînt, ori nu, că

praful juca între noi, ca fumul une-ori. Strigai iar:

— Domnule căpitan, rămâi în urmă, nu mai pot!

— Ait, ait!

— Nu pot, domnule căpitan, îmi iese scurtă în vintre... ies din front.

— Stai acolo, soldat!

— Nu mai pot, domnule căpitan, ies!...

— Mă!... să nu ieși din front că te omor!

— Mă-i omorî or nu, eu ies și rămâi!

Se uită lung la mine. Ieșii din front.

— Ce ai, mă?

— Am o bubă la picior, mă seacă la ficați de durere.

— Intră'n front!

— Domnule căpitan!

— Intră'n front!

Ia-uite măăă, drăcie!... Intrași iar în front, că se plecase cu cravașa ridicată spre mine.

— Ei, poate c'oi fi prost de ți-oi mai spune ție, gândii eu. Pusesem de gând să ies din front pe nesimțite. Eram în flancu stîng. Pe lîngă mine mergea un sublocotenent de rezervă. Cît făcusem manevra, îl cunoscusem și mă'mprietenisem bine cu el, fiindcă îl trecusem un lac în cîrcă, ca să nu i se ude cizmele. Era bun ca o pîine caldă; și-mi da une-ori cîte o jumătate pachet de tutun d'ăla bunu, galben, de mirosea a parfon. Mă'ntrebă:

— Mai poți ceva, Dumitru Ion?

— Da dv., domnule sublocotenent?

— Am ostenit de tot, Dumitru Ion.

— Eu aș putea să mai duc doi la spinare, dar mă seacă la ficați afurisita de bubă.

— De te doare, rămâi în urmă.

— Im dați dv. voie?

— Ba eu nu, dar zic.

Căpitanul, îl chema Orlănescu și era dat dracului de rău. Mă gîndeam: d'oi fugi, hoțu ăsta mă zmințește la regiment.... Buba mă 'nțepa mereu... Imi luai iar inima în dinți și strigai:

— Domnule căpitan, mor!

— Cine e ăla de moare?

— Eu, ăla cu buba, Dumitru Ion.

— Și mori, ce-mi pasă mie!

— Așaa?... ișii din front și șezui jos.

— Intră'n front, soldat!

— Mor! mă culc să mor!

— Mă! făcu el scurt și mă luă la măsurat cu ochii.

Ei, măsură-mă acum cît ai pofti, că eu d'aci nu mă scol, mă gîndeam eu.

— Rămii, dar diseară să fii în companie.

— Trăiți, domnule căpitan, diseară sînt în companie.

Rămăsei jos, dar fiindcă praful bufnea peste mine, mă sculai și mersei în marginea pădurii. Șezui acolo jos și 'ncepui să mă desculț la piciorul cu buba. Era umflată și galbenă!... Incepui s'o spăl cu scuipat. Regimentul meu trecuse și'ncepuse să treacă regimentul 4 Argeș. Auzii pe unul:

— Dumitru Ion?

Mă uitai, era Nistor.

— Ce, mă?

— Ai rămas de regiment?

— Păi, frati-meu, am o bubă la picior. Repede îmi veni în gînd: frati-meu, dă-mi un ac să sparg buba.

— N'am.

— Nu mă lăsa, frati-meu, că mor; dă-mi!

Veni, se uită la bubă și apoi scoase acul și mi-l dete. Plecă pe fugă după secția lui.

Un căpitan din 4 Argeș taman trecea pe lângă mine;

— Ce faci, mă, aci?

— Sparg o bubă, domnule căpitan.

— Iată-l, al dracului!... Du-te la vizită să ți-o spargă doftorul, mă!

— Mai doftor ca mine!

— Ai scoală, du-te la doftor.

— Domnule căpitan, nu mă duc la doftor nici mort!

— De ce mă?

— Păi m'am dat dracului!... M'a tăiat de viu la o bubă; mi-a scos o măsea cu cleștile și m'a canonit ca pă hoții de cai, cu șase soldați să mă ție!... Las' că sînt eu doftor de buba mea, — și mă făceam c'o sparg.

A nceput și el să rîză, și și-a văzut de drum. Se duse și regimentul 4 Argeș. Cum rămăsei singur, băgai acu în căptușeala tunicii și pusei gînd să trag un somn țapăn. Mă'ncălțai cu bocancii pă gol, ca să răsufle buba, și îmi băgai cîrpile în buzunar. Acuși praful se potolise. Nu mai treceau pe drum decît călători cu căruțele, ce se duceau sau veneau de la București. Mă chitii de somn: băgai cureaua pușcii printre picioare și pușca mi-o luai în brațe. Chipiu mi-l încheiai pe sub barbă și mă didei pe raniță. În traistă n'aveam decît niște coji uscate de pîine, așa că n'aveam grijă de hoți.

Cît oi fi dormit nu știu, că heee, m'am deșteptat tocmai seara: sfîntise soarele!...

— Auliu!... dormii ca un cazac, cînd să mai prind eu regimentul?

Mă'ncălțai bine și isii în drum, cu gînd să mă rog de vr'un călător să mă puie în căruță. Trecea unul:

— Măi nene mă, măi nene mă!

— Ce, mă?

— Puni-mă și pă mine în căruță, că sînt bolnav și vreau să prind regimentul.

— Iacă na, o brodiși!... Dă regimentul tău nu mai pot eu!—Și dete bice cailor.

— Oaarba după tine!

Pornii pă jos, șontîc, șontîc, ce era să mai fac! Se 'ntunericea cu 'ncetul.

Mai mersei eu ce mai mersei și mă sosi altul cu căruța din urmă.

— Nene, nene, stai!

— Ce vrei?

— Puni-mă sus, sînt bolnav, vreau să prinz regimentul.

— Hii, roibule!... trînti hățurile pe cai și zbură.

— Ia uite mă, se duse și asta! Buba mă 'njunghea. Venea altul. Eu mă chitii: scoasei baioneta și o pusei la armă și mă așezai în mijlocul șoselei.

— Stai!...

— Ce e?

— Puni-mă și pă mine.

— Dă-te la o parte!

— Stai că 'nțep caii! Ce, tu nu vrei să faci richiziție cu un soldat bolnav?... Puni-mă sus, că vreau să prinz regimentul; de nu, înțep caii.

— Dă-te la o parte, mă!...

— Stai! și didei ghioldiș. Eu soldat al țării și să n'ajung la timp? Te'mpung acuși!... Și mă ridikai repede în căruță. Nu mai zise nimic.

— Acuși mînă!

Se uită la mine, mă văzu mare și voinic, și dete bice cailor. Avea trei cai grași și iuți, taman cum îmi plăcea mie. Rămăserăm în-

chiondărați. Mă gîndeam: să poată ăsta, ce mai sfîntuliță mi-ar trage!...

— Mîna, mă, mîna! — Și 'ncepui eu să dau gură la cai. Fugeau caii, de sfîrîiau roatele.

În Bîldana găsii regimentul; sosise și el puțin mai înainte. Soldații se împărțiseră pe la fartir și-si deschiotorau rănițile.

— Drum bun, unchiule, și nu fi supărat numai d'atît.

Luai baioneta de la pușcă și intrai în curtea unde-mi văzui sergentul. Căpitanul mă văzu:

— Ai venit, Dumitru Ion?

— Am venit, trăiți, domnule căpitan... Am dat trei franci la căruță.

— Bravo, Dumitru Ion, treci la vizită acum.

— Iiii! — mă gîndii — la vizită, iar pune șase soldați să mă ție și-m crapă buba dă viu, mă omoară! Nu mă duc!

Intrai în casa rumînului și rămăsei acolo cam pitit. Cei cîțiva bolnavi plecară la vizită.

Eu făcui pă prostu, rămăsei. Căpitanul pornea garda îndărăt la București. Pînă s'o rînduie, își făcu uitare de mine, taman cum îmi plăcea mie. În curtea aia, rămăseserăm vreo opt inși, din care numai patru eram soldați, ceilalți erau gradați.

Soldații trebuiau acum de pus la corvoadă.

Veni sergentul de zi la mine:

— Treci la corvoadă.

— Eu?

— Tu.

— Nu trec, sînt bolnav.

— Ai fost la vizită?

— Cînd am ajuns eu, trecuse vizita.

— Treci la corvoadă!

— Nu trec.

— Atunci rămîi de planton.

— Aici pă prispă fac planton, dar în altă parte nu fac, că sînt bolnav.

— Rămîi și aci.

Și am rămas. Soldații cei trei plecară, unul să frece bidoanele, altul să curețe mușia, iar celalt s'aducă ciorba. Mi-aduseră gamelile cu ciorbă.

— Să vezi de ele, planton. Moțăii din cap că văz și, pînă-i văzui plecați, că deșertai ciorbă din gamelele lor într'a mea, dumaticai pîine și mîncă, băiete! Cînd veniră ei:

— Domnule sergent, bolnavu ne-a înjumatătit gamelele!

— Ce-ai făcut, mă, le-ai mîncat ciorba?

— Păi dacă mie nu mi-au adus?...

— N'ai zis că ești bolnav, mă?

— Păi sînt bolnav, dar de mîncat aș mîncă fiincă mi-a venit poftă cînd am văzut gamelile lor prea pline și cu aburi d'asupra.

Mîncasem din sătul. Ce era să-mi mai facă? Mai trecu nițel, și se sună stingerea. Ne culcarăm. Pe mine, începu buba să mă 'nțepe. Ei a dracului, pe semne, c'are de gînd să-mi strice somnul!

Începu să mă 'nțepe mai tare. Mă'njunghia și mă lua cînd cu frig, cînd cu cald. Răbdai, răbdai; dar apoi începui să mă vait. Sergentul începu să rîză:

— Te doare burta, Dumitru Ion?

— Ba buba, domnule sergent.

— Ba burta, hoțule! c'ai mîncat gamelile cu ciorbă!

— Aoleo, buba, domnule sergent!

Mătușa romînului auzi din casă. Veni și mă chemă înăuntru.

— Ce ai, maică?

— Uite o bubă, mămușoară, mă'njunghie de mor!

Unchiașu spuse:

— Sparge-o, băiețel! Ia briciu, fa mătușă, de pe poliță și dă-i-l băiatului să-și spargă buba.

Mătușa luă briciu, mi-l dete și puse lampa lângă mine. Scosei și eu acu și începui. Infigeam acul numa cîte nițeeceeluși... și mă durea, aùùu! de mă seca, și tăiam cu briciu pe subt ac. Infigeam iar și iar tăiam pe sub ac. Cîte nițel, cîte nițel, taie taie, o-dată: cîlc, o spărsei! Ha, fir'ai a dracului, ți-am dat de cap. Mi-o storsei bine și mă ușurai. Apoi mă culcai în casă unde îmi așternuse mătușa o păturică și-mi pusese și o pernă. Mă fură somnul numaidecît: mă chinuise buba.

Tocmai la ziuă mă sculară:

— Dumitru Ion, Dumitru Ion, scoală în sus.

— Ce-aveți mă, cu mine?

— Scoală în sus și vezi de ceai.

Cum rămăsei singur, îmi veni poftă și de ceai, și-m umplui bidonul și m'apucau să beau.

— Domnule sergent, bolnavul bea și ceaiul!

— Ce, mă, beau partea voastră?... Beau partea mea.

— Mă, Dumitru Ion, tu trebuie să fii hoț.

— Ferească sfîntul, domnule sergent, hoț nu se numește ăl de-și bea partea lui de ceai!

Începură și ei să bea, cînd auzirăm: Chiurr, chiurr, chiur! Se da țignale că pleacă regimentul. Toți soldații începură s'azvîrle ceaiu pe jos și să pue gamelile la raniță. Eu puseseam ceaiu în gamelă și dумicasem pîine, nu mă înduram să-l dau încolo. Ișiră toți în drum. Plecai și eu, mîncînd din gamelă. Căpitanul mă văzu.

— Tu n'ai auzit țicnalul? și se repezi la

mine și începu să mă lovească cu cravașca. Ișea praful nori de prin manta. Nu mă ducea tare și răbdam. Mă izbi însă cu una peste ureche, de mă secă la băierile inimii. Imi veniră pandaliile, că odată înfipsei o mână în el și-l apucaii peste pelerină cu mâinele dedesupt.

— Stai, domnule căpitan, eu bolnav, și d-ta mă mai și omori?... Hai la domn' colonel.

— Dă drumul!..,

— Haide, și-l smucii.

— Ia mîna după mine, tîlharule, că te mănîncă tîrșorul! Începu el să răcnească.

— Ce tîrșor, domnule căpitan, hai la domnu colonel, să videm eu, așa zice ordinul Maistății Sale, să mă omori și bolnav?

— Soldat, ia mîna!

— Nu, ai la domnu colonel!

Sergentul major sări cu gura:

— Dă drumul, Dumitru Ion, dă drumul domnului căpitan!

— Nu, vreau să-l duc la domnu colonel!

— Domnule căpitan, ăsta e un pîrlit, îl știu de cînd era permanent.

Mă 'nmuiară cu vorba, și-i dădui drumul.

— Ai la vizita doftorului, hoțule!—și mă luă el pe mine de manta.

— Ietă, mă!... gîndii eu, să 'ntoarse drăcia acuși; o să puie pă doftor să-mi taie buba. Mă ținuî însă tare și-i răspunsei:

— Hai, domnule căpitan, dar mergem apoi și la domnu colonel.

Mă duse la căpitanul-doftor.

— Soldatul ăsta are o bubă la picior.

— Am spart-o, domnule căpitan, răspunsei eu.

— Atunci ce vrea? întrebă căpitanul-doftor pe căpitanul meu.

Se uitau unul la altul. Căpitanul meu crezuse că eu n'am spart buba.

— Nu mai pot să merg, începui eu.

— Să i se ia pușca și ranița!

Se dăte ordin, veni sergentul de zi, îmi făcură bilet și-mi luă ranița și pușca. Căpitanul meu văzu că eu o brodie bine și se 'nfurie.

— Acuși ai în front!

— Ai la domnul colonel, zisei eu.

— D-nul colonel a plecat, spuse căpitanul.

— N'a plecat.

— Măăă!... și iar se uită la mine lung. Ce vrei tu?

— Vreau să raportez că m'ați bătut.

— Tu vrei să rămâi de regiment, tilharule?!... Aide, întră 'n porumb.

— Am voie?

— Ai voie.

Doamne, Doamne!... Insemna că mă lasă de capul meu, numai să nu-l raportez.

— Să te văd la regiment, mă!

— Am înțeles, trăiți, domnule căpitan.

— Marș acum, tilharule!

— Trăiți! și am intrat în porumb.

Regimentul a plecat pe drum. Eu am tăiat-o de-a dreptul prin porumburi.

Buba nu mă mai durea rău, dar mă supăra scurta de sus. Am ieșit înaintea regimentului. Un flăcăiaș de vreo 18 ani venea din urmă cu căruța.

— Mă neicuțule, pune-mă și pe mine, ca să te puie și pe tine altul când te-i face militar.

Băiatul zîmbi și-mi făcu semn să mă urc. Mă urcai în căruță și am venit cu el pînă în Titu.

— Să trăești, neicuțule.

Din Titu am venit și am mas acasă, iar dimineața am plecat la Găești. Regimentul meu abia ajunsese prin Cornet. În Găești mi-am cumpărat o piine caldă și tocmai dincolo în capul Găeștilor m'am așezat s'o mănînc. După ce am mîncat, m'am culcat. Am dormit eu cît am dormit; mă întorceam când p'o parte, cînd pe alta. Regimentele nu mai so-seau. Tocmai pe la ziua jumătate, iaca și regimentele. Eu, pînă atunci, aș fi ajuns în Pitești.

Mă ferii să nu mă văză coloneii ori maiorii. Căpitanului m'arătai.

— Măăăă! Ai sosit, Dumitru Ion?

— Sosit, domnule căpitan.

— Cu ce ai venit?

— M'am pus în tren de la Ciocănești și m'am dat jos în Găești.

— Bravo ție! Treci în front.

— Eeeee!... Păi atunci mergem la domnul colonel la raport, că de cînd m'ai bătut, mie mi-e rău de tot! nu vedeți, am venit cu trenul, cum să merg în front?

— Piei, hoțule, d'aci dar, să nu te văz decît la regiment.

— Am înțeles, să trăiți, domnule căpitan.

Rămăsei în urmă și începui să schiopăt și de înadins. Iacă trăsurile de ambulanță.

— Mă, mă, ordinul domnului căpitan să mă sui în trăsură, spusei ălui cu ambulanța.

— Nu se poate.

— Ordinul, mă, ce nu se poate?... Sînt trecut pe condică.

— Sui-te dar!

Și mă urcai sus. Acolo era un căprar, ăla bolnav rău, săracu! M'am culcat înăuntru lîngă el. Acolea aveam umbră, moale, am adormit legănat de mersul ambulanței. Seara

ajungeam în Pitești. Când intrarăm pe podu Argeșului, iacătă căpitanul doftor.

— Măi, bolnavu, cum mai ți-este?

Când ridică perdeaua, dete cu ochii și de mine:

— Dar tu?

— Și eu!

— Ce cauți aici?

— Sînt bolnav.

— De cînd ești bolnav?

— Din Băldana, nu știți, domnule căpitan, al cu bubă.

— Am zis eu să te sui aici?

— Păi dacă nu mai puteam merge pe jos?!

— Dă-te jos.

Mă didei și 'ncepui să schioapăt, de se uita și el lung la mine. Eu mă gîndeam: l-o pune dracu să caute condica, mă trimete la garda pieții că l-am mințit! Noroc că taman se întunericea.

Cum ieșii din ochii lui, o luai înainte și drept la regiment. Când sosi și regimentul, eu îmi alesesem patul.

Sergentul cînd mă văzu se miră:

— Ai sosit de mult, Dumitru Ion?

— De mult, domnule sergent.

— Fie, mă, Dumitru Ion, că șmecher ești. Eu tăcui.

* * *

Se regulară soldații care pe la locurile lor și apoi ni se dete și masa. După masă sergentul se legă de mine:

— Fiindcă ești tu tot bun de drăcii ca și permanent cînd erai, să faci acuși de planton schimbu întîi.

— Sînt bolnav, domnule sergent.

— Să faci!

— Fac p'al doilea.

— Ei, aide, fă și p'al doilea, dar numai să-l faci.

Ne culcarăm. Eu adorm repede, ca la poruncă; de data asta nu mai încăpea somnul. Mă gândii: Tiii, făcui prostie că nu primii schimbu întâi, taman nu mi-era somn. Mă sucii, mă 'nvirtii, de loc.

— Ia'scultă, mă leat, ai de te culcă, că rămîi eu, schimbu al doilea, tot nu mi-e somn.

— Bine, frati-meu.

Și mă sculai, mă 'ncinsei și rămăsei plan-ton. Mă plimbai eu printre paturi, învelii pe unu, învelii pe altu, mă gândii, cercai, dar ca să-mi vie somn, pace. Soldații, săracii, osteniți d'atîta drum, dormeau bușteni. Dacă văzui că tot nu-mi vine somn, m'apucaii să-mi curăț muniția. Imi frecai arma, mi-o ștersei pe dinăuntru d'o făcui luceafăr și apoi tăbării pe nasturi, cătărămi și curele, de le făcui și pe ele strălucitoare. Luai seama la toate descusăturile pantalonilor și ale tunicii și le cusui. Tot bonghinat acolo, mi se făcu somn. Ei bravo, bine că ai venit! Imi pusei toate efectele în foaia de cort, o legai bine, o pusei sub căpătii și deșteptai schimbul al treilea.

— Sculați, mă, sculați!...

Și 'ncepui să le spui:

— Mîine mergem acasă, băieți. Care vreți, sculați-vă și vă regulați muniția ca să nu înfirziem mîine, și să ne dea drumul tîrziu.

Mă ascultară mai toți, că se sculară și începură. Eu mă culcai și adormii. Dimineața, cînd m'am deșteptat, toată compania era gata. Ne scularăm, ne spălarăm pe ochi, cînd ia-cătă și căpitanul:

— Gata, Dumitru Ion?

— Gata, domnule căpitan.

Ei, are ăsta de gînd ceva cu mine, mă gîndii eu.

— Ai efectele toate, Dumitru Ion?

— Toate.

— Oi vedea tu, de-i avea ceva lipsă. Am să te fac să mă pomenești.

— Lăsați-mă, domnule căpitan, că eu, de cînd m'ați bătut d-voastră, sînt bolnav rău, și tot raportează d-lui colonel.

Căpitanul tăcu, sublocotenentul de rezervă îmi șopti:

— Bravo, Dumitru Ion! Să nu-l raportezi, că șapte-opt cravașe nu e nimic, dar l-ai speriat, pentru că i-a mai luat colonelul sabia o lună de zile, tot pentru că bătea soldații. D'aia acum nu vrea să fie raportat.

— Aoleo?!

— Să nu-l spui, că frica ce i-ai făcut-o îi ajunge.

Ne scoase în curte și ne puse pe două rînduri. Trecui în rîndul întîi.

— Treci în rîndul al doilea, Dumitru Ion.

— Domnule căpitan...

— Treci în rîndul al doilea.

Trecui. În față-mi era unul mărunțel. Trecui iar în rîndul întîi.

— Dumitru Ion, treci în rîndul al doilea.

— E mărunțel ăsta, d-le căpitan.

— Treci acolo.

— Păi și d'aci tot raportează eu! zisei tare, după ce trecui.

Sublocotenentul îmi făcu cu ochiul. Căpitanul tăcu.

— Mă Dumitru Ion, vin încoaci după mine! și pleacă 'nainte.

— Domnule căpitan!

— Vin încoaci!

Ait! îmi tăbăcește japiul acum! Plecai după el. Imi făcusem planu că, d'o vrea să mă bată, să-l iau în brațe și drept cu el la domnu colonel, ce-o fi o fi. Pe drum îmi spuse:

— Ia-ți muniția și ai la magazie.

Mi-o luai. Merse la magazie cu mine.

— Trece. sergent: Dumitru Ion, toate complete! și mă puse de le azvîrlii în magazie.

— Acuși pleacă acasă, hoțule, pleacă să nu te mai văz.

— Trăiți, domnule căpitan.

— Du-te, tîlharule, marș.

— Trăiți!

Și fugi, băiete. Tocmai la gară m'am oprit.

Tocmai hee, p'aproape de plecarea trenului sosiră și ăilalți să se puie în tren.

— Hă, hă, Dumitru Ion! Credeam că ești la 'nchisoare, mă...

— Păi, așa credeai voi.

Și am venit acasă. Și uite așa am pățit cu buba și cu căpitanul.

G l o s a r

adăsta — a aștepta.

adulmeca — a mirosi.

aevea — real, adevărat.

aiura — a vorbi într'aiurea, a spune prostii.

alea iocla est — zarurile au fost aruncate (deci nu mai rămîne decît să așteptăm să se oprească și să ne supunem hotărîrii lor). Se zice că aceste cuvinte au fost rostite de Caesar cînd a trecut Rubiconul.

amplioiat — funcționar.

angărie — mulțime de păsări.

ă... ra... ca de mine — săraca de mine, vai de mine.

ovan — grozav.

bădădăi — a hoinări, a umbla fără rost.

băierile inimii — fundul inimii.

bălălău — atîrnînd în jos, bălăbănindu-se.

bolot — pachet de marfă.

bărbînță — putinică.

berbantlic — destrăbălare.

beregată — larinx, înghițitoare.

beșică — burduf (de brînză).

bîrsană — (oaie) cu lîna lungă și aspră.

bitte, Fahrkarte — vă rog, biletul (germ.).

bodrogăni — a bodogăni, a mormăi.

boldiș — împungînd, de-a dreptul.

bolhăni — a bolovăni, a holba (ochii).

bonghinat — cocoșat asupra lucrului.

- boreasă* — nevestă.
borhăi — mațe, intestine.
bofi — mototoli.
bricinar — brăcinar, briu îngust, bete.
brighidău — băț cu o rotiță la capăt, cu care se bate laptele în puțină.
brodi (a o) — a o nimeri.
brumă: ce bruma am — puținul pe care-l am.
brustur — plantă cu foi late.
buc: într'un buc — într'o clipă.
buluc — năvală.
burnuz — manta.
cămeșoi — cămașă fără platcă.
canaf — ciucure.
căni — a văpsi cu negru (mai ales părul).
canoni — a chinui.
căptuși — a prinde.
căpușă — animal parazit care trăiește mai ales pe oi.
cărăbăni (a se) — a pleca repede, a pleca de frică.
carboavă — rublă, monedă rusească.
carimb — tureată, partea cizmei de la căpută în sus.
căși — case (în Transilvania).
cață — băț cu cîrlig la capăt, cu care se prind oile de picior.
calagrafie — inventar, cercetare.
cătrăniță — chibrit.
căușel — albioară, lingură.
căz — că (în Transilvania; scurtat din *că zău*).
cazac: a dormi ca un cazac — a dormi greu și mult.
Cazacinka — dans rusesc (*căzăceasca*).
Chejdi, Chejdivașarhei — vezi *Kejdivașarhei*.
chelfăneală — bătaie.
chiabur — bogat.
chili (pili) — a bea alcool.
chimir — briu care servește și de pungă.
chiorcăi — a chiorăi (se zice de zgomotul pe care-l fac gazele în intestine).

- Chira*: are *Chira socoteală* — am eu ac de jocu vostru, știu ce trebuie să vă fac.
- chiti* — a piti, a ascunde.
- chiverniseală* — administrație, îngrijire.
- cihăi* — a necăji, a bate capul.
- cîntători* — timpul cînd cîntă cocoșii.
- cioareci* — pantaloni de dimie sau de aba, de culoare albă. ,
- ciortii* — draci (rus.).
- ciulin* — un fel de spin.
- clămpăni* — a trîncăni, a vorbi de geaba.
- clit* — teanc, vraf.
- clitui* — a așeza în teanc, în vraf.
- clefăi* — a molfăi, a mesteca cu zgomet.
- coderiște* — coadă (de coasă), coporîie.
- coneț* — sfîrșit.
- Copernic* — celebru astronom polonez (1473—1543).
- corvoadă* — corvadă, muncă făcută de soldați.
- coș* — coșul pieptului, torace.
- coșcovitură* — loc unde s'a umflat varul pe pereți.
- cotarlă* — javră, cuvînt de ocară pentru ciini.
- cotigi* — a coti.
- covășică* — albioară.
- covița* — a covița, a țipa ca porcul.
- crăiță* — împărăteasă.
- crancalic* — petrecere.
- creișar* — monedă austriacă de două centime.
- crucea nopții* — miezul nopții.
- crug* — cerc, ciclu.
- cușmă* — căciulă.
- cvarlal* — mahala.
- cvartir* — loc de mas, de cartiruit, locuință.
- darabană* — tobă.
- de-a putere-a fi* — va fi posibil.
- deschiatora* — a desface din chitoare.
- de vizu* (mai corect: *de visu*) — cu privirea, cu propriii ochi (latin.).

dezmeși (a se) — a se dezmetici, a-și veni în fire.
dică (la) — în momentul decisiv, în clipa cea mai grea.

dimon — diavol, demon.

diregui — a drege, a face.

dirlogi — hățuri pentru călărie.

dughı — a dubi, a tăbăci.

dumica — a face bucăți mici.

dup — moț de păr zbirlit și îngroșat cu noroi.

dușcă — înghițitură zdravănă de băutură.

descotorosi (a se) — a se dezbara, a scăpa de ceva.

făgaș — brazdă formată de scurgerea apei de ploaie.

fantasmagorie — nălucire.

fartir — ca și *cvartir*.

fiacăr — trăsură (germ.).

fionioc — conductor (ungur. *főnök*).

fișpănoaia — nevasta fișpanului, adică a prefectului.

flighehorn — corn de vânătoare.

forfăca — a tăia, a sfărîma în dinți.

fosni — a fisii, a scoate un sunet care se descrie prin „fis“.

găietan, găitan — ceapraz, sfoară de lînă sau de metal răsucită în formă de 8, întrebuințată ca ornament.

găinușă — cloșca cu pui, pleiadele.

gamelă — vas de metal în care-și iau soldații mîncarea.

Garten Gasse vier und vierzig — Strada grădinii, patruzeci și patru (germ.).

ghigosi — a îndesa, a ghionti.

ghioldiș — încruntîndu-se.

ghiozioși — tren (ungur. *gőzös*).

gînj — cerc împletit din nuiiele.

glod — noroi.

Golia — mănăstire din Iași, zidită de Vasile Lupu la 1640.

gospodin — domnule (rus.).

- grăpiș* — agățându-se, cramponându-se.
grof — conte (ungur.).
guleai — chef (rus.).
gureș — gălăgios.
hăcui — a tăia mărunț.
haram — vită rea; *haram de capul vostru* — vai de capul vostru.
hara-para — harcea parcea, bucăți mărunte.
harașo — bine (rus.).
harșag — chef de ceartă.
helbet — fii sigur.
heteroclît — compus din mai multe lucruri nease-mănătoare.
hiclean — viclean.
hilbari — soios, murdar.
hoanghină — cuvînt de insultă pentru babe.
hogeag — coș de casă.
holercă — rachiu prost.
holgoș — taci (ungur. *hallgass*).
honved — soldat ungur.
horodîncea — dans rusesc.
horpac — instrument ciobănesc.
huceag — pădurice cioturoasă.
iarmaroc — bilci.
icni — a geme.
îmbălat — uns.
îmbujorat — înroșit.
împoncișat — încrucișat.
inc — zburdă, ris.
incaltea — cel puțin.
închiondărat — încruntat.
încîrjoiet — încovoiat.
încotoșmat — înfășurat, înfășurat cu totul.
îngăima — a vorbi încurcat.
întunerici (a se) — a se întuneca.
înzili — a dăruî pe cineva cu zile.
iol — vai (ungur. *jaj*).

- isnoavă* — poznă, năzbîtie.
iureş — năvală.
izbelişte (de) — lăsat în voia soartei, în grija nimănui.
jamşă — chamois, piele de capră neagră.
japiu — pătură care se aşterne pe cal, sub şea;
 a tăbăci japiul — a bate.
jaşcău — pungă pentru tutun.
jintiţă — zer de urdă.
Kejdi, Kejdivaşarhei — numele unguresc al Tirgului Secuilor.
Kepler — celebru astronom german (1571—1630).
kezaro-crăesc — imperialo-regal.
kioseiniem seipen — mulţumesc frumos (ungur. *köszönöm szépen*).
kuchio — ciine (ungur. *kutya*).
lălunoaie — scîndură cu o lature dreaptă şi alta curbă.
lăturiş — lăturalnic, într'o parte.
lăut — spălat.
lăvicer — lăicer, covor ţărănesc de aşternut pe laviţe.
laviţă — pat de scînduri.
leat — camarad.
lechămeti (a se) — a se sătura.
libaţiune — răspîndirea unui aliment pe pămînt, ca dar pentru zei.
liman — port, loc de scăpare.
lume — lumină.
mahorcă → tutun prost.
mas — dormit, rămînere pentru noapte.
mătăhăi — a se bălăbăni.
matrapazlic — pungăşie.
mătrăşi — a şterge, a mătura, a izgoni.
Meduza — monstru din mitologia greacă, a cărui privire făcea să împietrească totul. După ce Perseu i-a tăiat capul, îşi împietrea duşmanii arătîndu-le capul Meduzei.

- mehet* — gata (ungur.).
mendre — toane, chefuri.
mere — a merge.
meri — mergi.
merinde — de-ale mîncării pentru drum.
miji — a se ivi.
mindiarț, minghiarț — imediat (ungur.).
mînea — a rămîne noaptea, a petrece noaptea.
mînecate (pe) — în zori de zi.
mintenaș — chiar acuma.
mistrie — unealtă cu care zidarii aruncă tencuiala.
mișui — a mișuna, a foi.
miță — fir de lînă.
mișos — cu mișe.
mocan — cioban din Transilvania.
mocănesc — ciobănesc.
modilcă — umflătură, gîlcă.
moschitesc — rusesc.
moșăi — a face semn din cap.
muniție — efecte, obiecte militare.
musai — neapărat, negreșit.
muștrului — a pune pe cineva la exerciții militărești.
nădragi — pantaloni.
năduv — necaz.
năzări (a se) — a se năluci, a se părea.
neam — de loc.
ni-tam, ni-sam — nici una, nici două.
niznai — neștiutor.
no — ei (ungur.).
oaarba! — huideo!
oberpolițai — șeful poliției (germ.).
ogradă — curte.
olah — valah, român (ungur.).
oleacă — puțin.
opina — a-și da cu părerea.
oploși (a se) — a se adăposti.
otavă — iarbă fragedă.

- pajură* — semn, marcă.
palcă — nuia de bătut.
palmac — măsură de lungime (o optime dintr'o palmă).
pandalii — furii.
panură — stofă de lână.
papricaş — boia de ardei.
parfon — parfum.
paşol ha turbinca — căraţi-vă în tolbă (rus.).
pastramă: *a pune la pastramă* — a pune să stea undeva mult şi bine.
Pelionul peste Ossa — mitologia greacă spune că uriaşii care au pornit să se bată cu zeii au îngălădit muntele Pelion peste muntele Ossa, ca să poată ajunge pînă la cer.
permanent — soldat în termen, în opoziţie cu cei concentraţi.
pîcliş — ursuz, morăcănos.
pieptar — haină fără mîneci.
pirostii — pirostrii, suport cu trei picioare, pe care se pune ceaunul la foc.
Pisicuţa — numele pe care-l purta iapa lui C. Hogaş.
pişulă — monedă de douăzeci de bani.
planton — soldat care păzeşte (fără armă).
plasă — fel (de mîncare).
pleoştit — turtit.
pleş — pleşuv,chel.
pocladă — pătură de lână.
poclon — plocon, dar făcut unui superior.
pohonţ — vorbă de batjocură pentru infanterişti ruşi.
ponciş — de-a curmezişul.
pop — birnă, grindă.
poponeţ — un fel de opaiţ (lampă cu seu) foarte primitiv.
postum — care apare după moartea autorului; la Hogaş, în glumă, despre libaţiunile făcute după masă (ar fi trebuit făcute înainte).

- potricăli* — a găuri.
precovîrși — a întrece.
prisnel — sfirlează.
privaz — pervaz, ramă, cadru.
promoroacă — brumă.
pune — a urca în căruță.
Quasimodo — personaj cocoșat și șchiop din romanul „Notre Dame de Paris“ al lui Victor Hugo.
răcădui (a se) — a se repezi, a năvăli.
răci: *a-și răci gura* — a vorbi de pomană.
raclă — sicriu.
răfui — a socoti, a da socoteala.
raghilă — instrument cu care se scarmână cînepa.
răvaș — bilet; *răvaș de drum* — pașaport.
răzlog — birnă de lemn, tăiată din lungimea copacului.
reșchira — a răsfira, a întinde, a lărgi.
richiziție — rechiziție, luare cu forța, în interes public; soldatul lui Vissarion întrebuințează greșit acest cuvînt.
rilă: *într'o rilă* — într'o rină, pe-o coastă.
rubedenie — rudă.
săftian — marochin, un fel de piele.
șagă — glumă.
sarică — manta ciobănească.
sărindar — rugăciune.
Scaraoschi — diavolul.
șchioapă — măsură de lungime: de la capătul degetului mare, la a doua încheietură a degetului arătător.
scoroji — a coji.
scivisit — lucios, poleit.
scrînciob — leagăn.
scurtă — umflarea glandelor limfatice.
seca — a tăia.
sententia compos voti — mulțumire pentru o dorință îndeplinită (latin.).

Sepsi Sîn Georgiu — alt nume al oraşului Sfintul Gheorghe.

şfichi — sfirc.

Simbăta — apa Sîmbetei, după credinţa populară, curge prin Infern.

simbrie — leafă.

slobozi — a da drumul, a libera.

smicea — crenguţă.

şmichirie — şmecherie, şiretenie.

şneljug — tren rapid (germ.).

şopîrcai — şi-a mers, şi-ai făcut gusturile.

soroc — termen.

şovîlcăi — a şonticăi, a se poticni.

şpagă — baionetă.

spăşit — umilit.

stamboală — baniţă.

ştapă — stampilă.

şto ti — ce-i cu tine? (rus.).

stroh — paie amestecate cu noroi.

stroi — rînd.

stropşi (a se) — a se încrunta, a se răsti.

sudalmă — înjurătură.

şui — nebun.

suman — manta ţărănească.

tabacioc — tutun (rus.).

talpa iadului — mama dracilor.

tarhat — povară.

te ember — mă omule (ungur.).

teleleu Tanasă — hai-hui, vagabond.

teşcherea — certificat; la Mironescu pare să însemne: pungă.

teslărie — dulgherie, lemnărie.

ţîfni — a icni, a mîrii.

ţipa — a arunca.

tîrlă — loc unde iernează vitele, gospodărie.

tîrli — a se aşeza, a-şi face tîrlă.

Tîrşor — închisoare militară lângă Ploieşti.

- fișini*: a-și ieși din fișini — a se înfuria.
fiștron — lămie.
toemală — învoială.
toeoacă — maidan.
toeogit — lungit, culcat.
trebălui — a face treabă.
trîntitură — umflătură în talpă; — *trîntitură de urs* — răsturnarea oilor de către urs.
trișcă — fluer de trestie.
țuca — a săruta.
țufar — arbust.
țug — tren.
țuna — a intra.
țundră — ca și *sarică*.
turbincă — tolă, traistă.
turealcă — carîmbul cizmei.
țurloi — fluierul piciorului.
ucigă-l crucea — dracul.
umfla — a apuca, a lua în spinare.
ur — domn (ungur.).
vagzală — gară.
veleat — an, timp.
vidma — strigoaică (rus.).
vine — încheieturile genunchilor.
vînjoli (a se) — a se lupta.
vintre — pîntece, burtă.
virșă — instrument de prins pești, în formă de coș.
volchi — rachiu (rus.).
wagnerian — care seamănă cu opera compozitorului Wagner (1813—1883).
zagarele — clape de blană.
zăgîlnă — sac prin care se strecoară urda.
zămori (a se) — a-și ținea zilele.
zborșit — răstit.

BIBLIOGRAFIE

Scrierile din această antologie sînt extrase din următoarele publicații:

Convorbiri Literare, anul XII, 1878.

(*Ivan Turbinca.*)

GH. BRAESCU, *Schițe vesele.*

Editura „Cultura Națională“.

GH. BRAESCU, *La clubul decavașilor.*

Editura „Cartea Românească“.

C. HOGAȘ, *Pe drumuri de munte.*

Editura „Viața Românească“. Iași, 1914.

I. I. MIRONESCU, *Intr'un colț de rai.*

Tip. „Voevodul Mihai“. București, 1930.

L. REBREANU, *Răfuiala.*

Editura „Universala“ Alcalay & Co. București, 1919.

I. C. VISSARION, *Nevestele lui Moș Dorogan.*

Editura „Cartea Românească“. București, 1922.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
I. CREANGĂ	
Ivan Turbinca	5
GH. BRAESCU	
Colonelul Ionescu	24
In clasa a doua	32
C. HOGAŞ	
Spre Nichit	35
I. I. MIRONESCU	
Tulie Radu Teacă	48
L. REBREANU	
Ţăranul şi coasa	78
I. C. VISSARION	
Sfîrşit de manevră	85
<i>Glosar</i>	100
<i>Bibliografie</i>	111

In „Biblioteca Școlară“

Au apărut :

1. C. Negruzzi Opere alese
2. Gh. Panu Amintiri de la „Junimea“ din Iași
3. M. Eminescu I, Versuri și proză
4. **Antologia umorului românesc**
Vol. I : I. L. Caragiale, I. A. Bassarabescu, I. A. Brătescu-Voinești, D. D. Patrașcanu
5. **Pagini de critică literară**
Vol. I: I. Heliade Rădulescu, M. Kogălniceanu, T. Maiorescu, C. Dobrogeanu-Gherea
6. G. Coșbuc Antologie
7. Gala Galaction Nuvele și schițe
8. **Antologia umorului românesc**
Vol. II : I. Creangă, Gh. Brăescu, C. Hogaș, I. I. Mironescu, L. Rebreanu, I. C. Vissarion
9. **Amintiri din copilărie**
10. Ion Ghica Scrisori
11. P. Ispirescu Basme alese
12. Al. Odobescu Opere alese
13. I. Creangă Povești
14. Gr. Alexandrescu Antologie
15. M. Eminescu II, Poezii
16. V. Alecsandri Poezii populare

Sub tipar :

17. Al. Odobescu Psevdo-kinighetikos

Atelierele „Adevăr“

Prețul Lei 40